

**POLITICA EUROPEANĂ
DE
SECURITATE ȘI APĂRARE**

**DEPARTAMENTUL PENTRU POLITICA DE
APĂRARE ȘI PLANIFICARE**

CUPRINS

INTRODUCERE

**POLITICA EUROPEANĂ DE SECURITATE ȘI APĂRARE
SCURT ISTORIC**

**CADRUL INSTITUȚIONAL AL
POLITICII EUROPENE DE SECURITATE ȘI APĂRARE**

CAPACITĂȚI

OPERAȚII SUB EGIDA POLITICII EUROPENE DE SECURITATE ȘI APĂRARE

PARTENERIATE

**PARTICIPAREA ROMÂNIEI ÎN CADRUL POLITICII EUROPENE DE
SECURITATE ȘI APĂRARE**

INTRODUCERE

Inițiat în urma summit-ului franco-britanic de la Saint Malo (1998), procesul de dezvoltare a dimensiunii de securitate și apărare a Uniunii Europene a cunoscut, în ultimii ani, o evoluție spectaculoasă, fiind, în prezent, una dintre cele mai dinamice zone ale proiectului European.

În iunie 1999, summit-ul Consiliului European de la Köln a pus bazele instituționale ale Politicii Europene de Securitate și Apărare, prin adoptarea cadrului strategic prin care Uniunea Europeană urma să-și dezvolte propria componentă de securitate și apărare.

Sub aceste auspicii, progresele înregistrate au fost cu adevărat spectaculoase atât pe dimensiunea adaptării arhitecturii instituționale interne dar și în exprimarea concretă a capacității operaționale a UE în diferite teatre de operații.

În prezent, Uniunea Europeană este pe deplin angajată în dezvoltarea unui profil global în arhitectura de securitate internațională, beneficiind de o viziune strategică, integrată în cadrul propriei Strategii de Securitate, cât și de instrumentele necesare asumării unui rol operațional în domeniul managementului crizelor.

Fără îndoială, dimensiunea operațională a Politicii Europene de Securitate și Apărare reprezintă, astăzi, o realitate. Putem consemna demersurile Uniunii Europene în gestionarea situației de securitate atât în Balcani și Caucaz, cât și în Africa, Orientul Mijlociu și Asia, exprimate, până în prezent, prin lansarea a peste 20 de misiuni și operații în aceste perimetre geografice.

Toate aceste evoluții reprezintă etape majore ale unui amplu proces de reconfigurare a rolului pe care Uniunea Europeană îl are în gestionarea securității globale. În acest cadru, dezvoltarea dimensiunii de securitate și apărare, susținută de operaționalizarea capacităților relevante pe această dimensiune, reprezintă segmentul esențial al acestui proces.

România a participat la dezvoltarea acestui proces încă din momentul lansării sale, atât prin contribuții cu forțe și capacități, cât și în prin angajamente efective în cadrul operațiilor conduse de UE.

Semnarea Tratatului de Aderare la Uniunea Europeană, în aprilie 2005, a marcat o etapă importantă în cadrul procesului de conectare la aceste evoluții, orientat spre conturarea profilului strategic al României ca viitor membru al Uniunii Europene.

În contextul aderării României la Uniunea Europeană începând cu 1 ianuarie 2007 se înscrie și demersul de față, concretizat în elaborarea de către experții Departamentului pentru Politica de Apărare și Planificare, a acestui scurt ghid privind Politica Europeană de Securitate și Apărare.

Materialul se adresează, în primul rând, structurilor Ministerului Apărării Naționale în vederea familiarizării acestora cu problematica menționată. Având în vedere dinamica procesului de dezvoltare a componentei de securitate și apărare, precum și a evoluției instituționale a UE, ne propunem actualizarea periodică, bi-anuală, a Ghidului privind Politica Europeană de Securitate și Apărare.

Informații suplimentare privind evoluția Politicii Europene de Securitate și Apărare precum și despre Uniunea Europeană, în general, pot fi accesate la următoarele adrese:

<http://www.europa.eu> – Uniunea Europeană
<http://consilium.europa.eu> – Statul Major al UE
<http://eda.europa.eu> – Agenția Europeană de Apărare
<http://iss.europa.eu> – Institutul pentru Studii de Securitate al UE
<http://www.eusec.europa.eu> – Centrul Satelitar al UE
<http://www.weu.int> – Uniunea Europei Occidentale

www.euABC.com
www.euobserver.com
www.euractiv.com
www.european-defence.co.uk
www.cer.org.uk
www.ceps.be

I. POLITICA EUROPEANĂ DE SECURITATE ȘI APĂRARE – SCURT ISTORIC

Comunitatea Europeană de Apărare

Demersurile vizând dezvoltarea unei dimensiuni de securitate și apărare europene își au originile încă din primii ani ai perioadei post-belice. În acest context se înscrie crearea Organizației Tratatului de la Bruxelles, prin semnarea la 17 martie 1948, de către Belgia, Franța, Olanda și Marea Britanie a Tratatului de Cooperare Culturală, Socială, Economică și de Apărare Colectivă. Conceput, în mare măsură, ca un răspuns la tendințele expansioniste ale Uniunii Sovietice, Tratatul de la Bruxelles reprezintă, în egală măsură, primul demers structurat de aplicare a principiilor de cooperare între statele europene ce animau viața politică a Europei după sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial (Mișcarea Europeană). În cadrul generat prin Tratatul de la Bruxelles, în septembrie 1948, a fost inițiat un program de cooperare în domeniul apărării care viza integrarea capacităților de apărare aeriană și crearea unei structuri de comandă comună la nivelul statelor semnatare.

Declanșarea Războiului Rece, dar și determinarea arătată de statele vest-europene în asumarea unui rol mai pronunțat în gestionarea propriei securități au generat auspiciile favorabile extinderii cooperării pe această dimensiune. În acest sens, a fost inițiat un amplu proces de consultări cu SUA și Canada în scopul formulării unui răspuns coerent la amenințările de securitate cu care Europa se confrunta la acea dată. Dialogul trans-atlantic s-a concretizat în semnarea, la 4 aprilie 1949, la Washington, a Tratatului Nord-Atlantic, instrument care a permis formalizarea angajamentului SUA și Canadei în susținerea și consolidarea securității europene. Acest demers a permis crearea Organizației Tratatului Nord-Atlantic (NATO), care a devenit elementul central al sistemului de securitate euro-atlantic. În decembrie 1950, prin numirea generalului D. Eisenhower în funcția de Comandant Suprem al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR), statele semnatare ale Tratatului de la Bruxelles decid integrarea propriei organizații în cadrul NATO.

Uniunea Europei Occidentale

Necesitatea integrării Republicii Federale Germania în cadrul sistemului de securitate vest-european a stat la baza propunerii lansate de Franța, în octombrie 1950, vizând crearea unei Armate Europene. Acest demers a condus la semnarea, în mai 1952, a Tratatului de constituire a Comunității Europene de Apărare (EDC) în cadrul căreia urmau să participe Belgia, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda și Republica Federală Germania. Proiectul nu a putut să se dezvolte, acesta fiind, practic, abandonat în urma respingerii sale de către Parlamentul francez. În aceste condiții, cu prilejul Conferinței special convocate, în septembrie 1954, de către statele semnatare ale Tratatului de la Bruxelles, RFG și Italia au fost invitate să adere la Tratatul de la Bruxelles. Concluziile acestei conferințe au fost formalizate prin intermediul Acordurilor de la Paris, semnate în luna octombrie a aceluiași an, care practic amenda Tratatul de la Bruxelles, prin crearea unei noi organizații – Uniunea Europei Occidentale (UEO).

De asemenea, semnării Acordurilor de la Paris își stabileau drept obiective: crearea în Europa de Vest a unei baze solide de dezvoltare economică; acordarea de asistență reciprocă în cazul unei agresiuni asupra teritoriului oricăreia dintre ele, susținerea procesului de integrare progresivă la nivelul statelor vest-europene. Subsumat acestor obiective, UEO a jucat în perioada următoare un rol important, cu precădere în planul dezvoltării mecanismelor de consultare și cooperare între statele vest-europene. De asemenea, UEO a contribuit din plin la integrarea RFG în cadrul structurilor Alianței Nord-Atlantice precum și a susținerii procesului diplomatic de rezolvare a problemei regiunii Saar. În același timp, UEO a preluat responsabilități sporite în domeniul controlului armamentelor, contribuind, astfel, la restabilirea încrederii reciproce între statele vest-europene, după cel de-al doilea Război Mondial. Rolul UEO a continuat să se dezvolte și după crearea în 1957, de către Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Olanda (Tratatul de la Roma), a Comunității Economice Europene (CEE) organism la nivelul căruia problematica de securitate și apărare nu era încorporată într-o matrice instituțională.

Cooperarea Politică Europeană – Actul Unic European

Lipsa mecanismelor de cooperare în domeniul securității și apărării la nivelul Comunității Economice Europene, precum și absența cadrului juridic de dezvoltare a acestora în cadrul Tratatului de la Roma au determinat reluarea demersurilor vizând crearea unei astfel de componente la nivelul CEE. Din această perspectivă, în iunie 1970 a fost lansat proiectul de dezvoltare, pe baze interguvernamentale, a Cooperării Politice Europene (CPE), inițiativă care viza crearea, la nivelul CEE, a unui mecanism de lucru, prin implicarea miniștrilor de externe (reuniuni bi-anuale ale acestora precum și trimestriale ale directorilor politici, reuniți în cadrul Comitetului Politic), care să genereze elementele de suținere pentru acțiunile comune pe plan extern ale statelor membre CEE. Ulterior, prin înființarea, în 1974, la nivelul CEE, a Consiliului European (șefii de state sau de guverne) ca principal for de decizie, coordonarea politică europeană s-a îmbunătățit în mod vizibil.

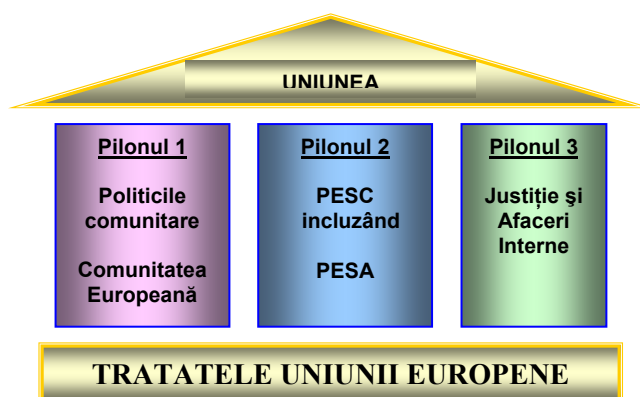
Deși cadrul de cooperare inaugurat astfel s-a dezvoltat în mod semnificativ, CPE nu a depășit aspectele economice ale dimensiunii de securitate. În noiembrie 1981 s-a încercat, prin intermediul Inițiativei Genscher-Colombo, extinderea sferelor de competență spre a include domeniul securității și apărării dar fără succes, ceea ce a determinat focalizarea preocupărilor europene asupra UEO. Din această perspectivă, la inițiativa Franței și Belgiei, a fost convocată, la Roma (26-27.10.1984), reuniunea comună a miniștrilor de externe și cei ai apărării din statele membre UEO. Platforma politică adoptată cu acest prilej insista asupra necesității *“definirii identității europene de securitate”* precum și a *“armonizării graduale a politicilor de apărare ale statelor membre”*. În același timp, se evidențiază faptul că *“întărirea securității vest-europene și o mai bună utilizare a UEO nu va contribui doar la consolidarea securității Europei de Vest, ci și a apărării comune realizate de către NATO”*.

Decizia statelor membre de a da un rol mult mai pronunțat UEO în gestionarea securității europene a condus, ulterior, la adoptarea Platformei de la Haga (27 octombrie 1987) prin care se stabileau coordonatele viitoarelor activități pe care această organizație avea să le îndeplinească. În preambulul documentului se menționa că *“realizarea unei Europe integrate nu poate fi realizată fără ca aceasta să includă securitatea și apărarea”*. În același timp, se sublinia faptul că securitatea NATO este indivizibilă, statele membre UEO exprimându-și determinarea de *“a consolida pilonul european în cadrul Alianței”*.

Tratatul de la Maastricht

Prin adoptarea Tratatului de la Maastricht (februarie 1992) și crearea Uniunii Europene, dimensiunea de securitate și apărare europeană a căpătat trăsături mult mai pronunțate. Transformările instituționale pe care CCE le-a înregistrat prin intermediul noului tratat au permis asumarea de către UE a Politicii Externe și de Securitate Comună – PESK (pilonul II) care includea și *“un potențial cadru al unei politici comune de apărare”* care ar fi putut *“conduce, în timp, la apărare comună”* (Art. J.4). Pentru prima oară de la sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial, dimensiunea europeană de securitate și apărare beneficia de un cadru juridic care să-i permită dezvoltarea instituțională. Sub

10 State Membre * (Tratatul modificat de la Bruxelles – 1954) (atât state membre UE cât și NATO)	
 Belgia	 Luxemburg
 Franța	 Olanda
 Germania	 Portugalia (1990)
 Grecia (1995)	 Spania (1990)
 Italia	 Marea Britanie
6 Membri Asociați * (Roma – 1992) (state membre NATO)	
 Republica Cehă (1999)	 Norvegia
 Ungaria (1999)	 Polonia (1999)
 Islanda	 Turcia
5 Observatori * (Roma – 1992) (state membre UE)	
 Austria (1995)	 Irlanda
 Danemarca **	 Suedia (1995)
 Finlanda (1995)	
7 Parteneri Asociați * (Kirchberg – 1994) (state semnatare ale unui Acord Europa cu UE)	
 Bulgaria	 România
 Estonia	 Slovacia
 Letonia	 Slovenia (1996)
 Lituania	

aceste auspicii, UEO devenea parte integrantă a dezvoltării Uniunii Europene fiind, practic, *“principalul instrument de aplicare a deciziilor și acțiunilor cu implicații în domeniul apărării”*.

Curând după adoptarea Tratatului de la Maastricht, miniștrii de externe și ai apărării UEO se întruneau în Germania, la Bonn (iunie 1992, Hotel Petersberg), în vederea analizării modului în care organizația va răspunde prevederilor tratatului. Prin Declarația adoptată cu acest prilej se stabilea ca gama misiunilor pe care UEO le va îndeplini va cuprinde: misiuni umanitare și de salvare, de menținere a păcii și misiuni ale forțelor combatante pe timpul derulării unor operații de management al crizelor (cunoscute ulterior sub numele de „Misiuni de tip Petersberg”). În urma acestei decizii, UEO a fost angrenată în perioada următoare într-o serie de misiuni precum: misiunea de monitorizare a embargoului impus Iugoslaviei (1993 - M. Adriatică și pe Dunăre); sprijin acordat Misiunii UE de Administrare din Mostar – 1995; contribuția la misiunea de instruire a polițiștilor albanezi MAPE – 1999-2001; misiunea de asistență în domeniul deminării, Croația – 1999-2001.

Tratatul de la Amsterdam

Prin adoptarea, în 1997, a noului Tratat al Uniunii Europene (Tratatul de la Amsterdam), dimensiunea Politicii Externe și de Securitate Comună a cunoscut noi dezvoltări. Din această perspectivă, a fost creat postul de Înalt Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate Comună, iar Consiliul European a dobândit competențe sporite în definirea orientărilor strategice în domeniul securității și apărării. În același timp, Tratatul de Amsterdam includea statutul UE de beneficiar al capacităților UEO (față de prevederile anterioare vizând recursul UE la mijloacele și capacitățile UEO). În consecință, UE a preluat Misiunile de tip Petersberg care au fost incluse în cadrul Tratatului, contribuind astfel la extinderea dimensiunii de securitate și apărare la nivelul Uniunii.

Summit-ul franco-britanic de la St. Malo (dec. 1998) – Consiliul European de la Köln (iunie 1999)

Tragicele evenimente derulate în Balcani au reiterat necesitatea asumării unui rol mult mai pronunțat de către UE în gestionarea problemelor de securitate din Europa, inclusiv din perspectiva dezvoltării capacităților europene de apărare. În acest context, cu prilejul summit-ului franco-britanic de la Saint-Malo (decembrie 1998) ambele state au decis lansarea unei inițiative menită să consolideze profilul UE pe dimensiunea de securitate și apărare. În aceste condiții, pentru prima dată, în Declarația Comună asupra Apărării Europene, adoptată de cei doi șefi de stat la St. Malo, s-a subliniat clar nevoia ca Uniunea Europeană „să aibă capacitatea de acțiune autonomă, sprijinită de forțe armate credibile, de mijloacele de a decide folosirea lor și de pregătirea necesară, în scopul de a răspunde la crizele internaționale”. Se prevedea de asemenea ca „Uniunea să-și creeze structurile corespunzătoare și capacitatea de a analiza situațiile, surse de intelligence proprii și capacitate de planificare strategică proprie.” Escaladarea crizei din Kosovo a creat premisele pentru „europenizarea” inițiativei bilaterale franco-britanice, Președinția germană a Consiliului UE asumându-și responsabilitatea pentru implementarea acesteia la nivelul Uniunii Europene.

Acest demers a reușit să capteze sprijinul statelor membre UE în sensul creării unei dimensiuni consolidate de securitate și apărare la nivelul Uniunii. În acest sens, Consiliul European din iunie 1999, desfășurat la Cologne (Köln), a adoptat platforma politică de acțiune pentru ca „*Uniunea Europeană să dețină capacitatea de a derula acțiuni autonome, susținute de forțe militare credibile, instrumente de decizie corespunzătoare și disponibilitatea de a le folosi pentru a răspunde la crize internaționale, fără a aduce vreun prejudiciu NATO*”. Pentru realizarea acestui obiectiv au fost adoptate o serie de măsuri organizatorice vizând adaptarea instituțională a UE precum: nominalizarea lui J.Solana în funcția de Înalt Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate Comună și Secretar General al Consiliului UE; crearea structurilor responsabile pentru gestionarea problematicii de securitate și apărare la nivelul UE – Comitetul Politic și de Securitate – PSC, Comitetul Militar (EUMC) și Statul Major Militar (EUMS); regularizarea sistemului de consultare la nivelul UE prin derularea periodică a reuniunilor Consiliului Afaceri Generale.

Helsinki Headline Goal – componenta militară a PESA

Practic, deciziile adoptate de Consiliul European de la Cologne au marcat debutul *Politicii Europene de Securitate și Apărare* (PESA), concepută instituțional ca parte integrantă a pilonului II UE – Politica Externă și de Securitate Comună. Sub aceste auspicii, Președinția finlandeză a Consiliului UE (iulie-decembrie 1999) și-a asumat responsabilitatea pentru dezvoltarea structurată a PESA. În acest sens, Consiliul European de la Helsinki (decembrie 1999) a adoptat obiectivul global PESA – Helsinki Headline Goal (HG 2003) care viza punerea la dispoziția UE a unui pachet de forțe și capacități, care să permită derularea de către Uniune a misiunilor de tip Petersberg. Din această perspectivă, statele membre s-au angajat pentru crearea, până în 2003, a unei Forțe de

Reacție Rapidă a UE (nivel corp de armată – 50-60.000 de oameni, dispunând de capacitățile necesare în domeniul C2, logistică, sprijin de luptă, elemente navale și aeriene), capabilă să fie dislocată în termen de 60 de zile, putând a fi menținută în teatru pentru cel puțin 1 an.

În noiembrie 2000, Președinția franceză a Consiliului UE organiza prima Conferință de Angajament pentru îndeplinirea Helsinki Headline Goal, în urma căreia a fost elaborat primul Catalog de Forțe al UE cuprinzând ofertele puse la dispoziție de statele membre. În urma analizei angajamentelor membrilor UE efectuate de Statul Major Militar a rezultat faptul că, în termeni cantitativi, necesarul de forțe a fost acoperit existând, însă, deficiențe în diferite domenii precum: transportul strategic aerian, C3I, informații etc. Pentru remedierea acestor aspecte, în noiembrie 2001 a fost lansată o nouă inițiativă – Planul European de Acțiune în Domeniul Capacităților (ECAP). Filozofia de lucru a Procesului ECAP se baza pe asumarea de responsabilități sporite de către statele membre, prin coordonarea activității unor mini-structuri de analiză (paneluri, devenite ulterior grupuri de proiect - PG) al căror obiectiv era să ofere soluții pentru eliminarea deficiențelor constatate. În baza evaluărilor ECAP, în mai 2003 s-a desfășurat o nouă Conferință de Angajament unde statelor membre li s-a solicitat structurarea angajamentelor proprii în sensul derulării de programe specifice, focalizate asupra zonelor identificate ca fiind deficitare.

În același timp, Consiliul European de la Nisa (decembrie 2000) a adoptat noi măsuri în planul dezvoltării instituționale a PESA prin integrarea *in corpore* a structurilor și funcțiilor UEO în cadrul Uniunii Europene. De asemenea, au fost stabilite principiile ce vor sta la baza instituționalizării mecanismelor de cooperare în domeniul securității și apărării cu statele terțe dar și cu alte organisme internaționale precum NATO și ONU.

Extinderea Misiunilor Petersberg – Acordurile „Berlin +”

Tragicele evenimente de la 11 septembrie 2001 au influențat și modul de formulare a răspunsului UE la astfel de amenințări. În acest sens, Consiliul European de la Sevilla (iunie 2002) a decis extinderea spectrului de misiuni Petersberg pentru a include și combaterea terorismului. În același timp, relația UE-NATO a căpătat o identitate instituționalizată prin adoptarea, în decembrie 2002, la Copenhaga, a Acordurilor NATO-UE privind accesul UE la mijloacele și capacitățile Alianței, altele decât cele naționale, în vederea derulării de operații sub conducerea Uniunii. Cunoscute sub numele de Acordurile „Berlin +” acestea prevedeau:

- garantarea accesului UE la capacitățile de planificare NATO, în vederea derulării unei operații;
- prezumpția de disponibilitate pentru UE a capacităților și mijloacelor colective ale Alianței;
- identificarea opțiunilor europene de comandă pentru DSACEUR pe timpul derulării unei operații UE cu recurs la mijloacele și capacitățile NATO.

Încheierea acestor aranjamente a permis lansarea, în martie 2003, a primei operații militare a UE – Concordia (FYROM) și, ulterior, a operației post-SFOR, Althea, în Bosnia-Herțegovina (în decembrie 2004).

2003 – Strategia de Securitate a UE

Summit-ul din decembrie 2003 a marcat o nouă etapă a procesului de dezvoltare a identității europene în domeniul securității și apărării. Principalul eveniment ce a marcat desfășurarea reuniunii șefilor de state și de guverne l-a reprezentat adoptarea Strategiei de Securitate a Uniunii Europene (*A Secure Europe in A Better World*), elaborată sub coordonarea Înalțului Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate Comună, Javier Solana.

„Documentul Solana”, după cum avea să fie cunoscută Strategia de Securitate, vizează stabilirea obiectivelor strategice ale Uniunii Europene din perspectiva asumării unui rol mult mai pronunțat în demersul global de gestionare a noilor tipuri de riscuri și amenințări. Pornind de la analiza globală a impactului acestora asupra securității europene se stabileau 3 obiective majore pe care Uniunea trebuie să le promoveze în susținerea valorilor și principiilor ce o guvernează: promovarea unei politici eficiente de prevenire a conflictelor, prin utilizarea întregului set de capacități (militare și civile) pe care UE le posedă; orientarea demersurilor Uniunii în vederea creării unui climat de securitate în imediata vecinătate a Europei (Orientul Mijlociu, Balcani și Caucaz); menținerea ordinii internaționale prin promovarea multilateralismului efectiv, prin respectarea și dezvoltarea dreptului internațional, în deplin acord cu principiile Cartei Națiunilor Unite.

**UNIUNEA EUROPEANĂ
ACTOR GLOBAL – RESPONSABILITĂȚI SPORITE ÎN GESTIONAREA SECURITĂȚII GLOBALE**

MEDIUL DE SECURITATE

PROVOCĂRI GLOBALE

- Sărăcie și proastă guvernare
- Încălzirea globală
- Competiția pentru resurse naturale
- Dependența energetică
- Asigurarea securității ca precondiție pentru dezvoltare

AMENINȚĂRI

- Terorism
- Proliferarea Armelor de Distrugere în Masă
- Conflicte regionale
- State în colaps
- Crima organizată

OBIECTIVE STRATEGICE

**COMBATEREA
AMENINȚĂRILOR**

- Acțiune preventivă
- Combinație optimă în utilizarea instrumentelor pe care UE le deține

**CLIMAT DE SECURITATE ÎN
IMEDIATA VECINĂTATE**

- Întărirea cooperării cu statele din vecinătatea estică
- Soluționarea conflictului israeliano-palestinian
- Dezvoltarea cooperării cu statele din vecinătatea sudică - Procesul Barcelona

**ORDINE INTERNAȚIONALĂ
BAZATĂ PE MULTILATERALISM
EFECTIV**

- Consolidarea rolului ONU
- Relația transatlantică, elementul fundamental al sistemului internațional.
- Întărirea rolului organizațiilor regionale

IMPLICAȚII PENTRU UNIUNEA EUROPEANĂ

**O UNIUNE
MAI ACTIVĂ**

DEZVOLTAREA UNEI CULTURI STRATEGICE CARE SĂ CONDUCĂ LA FORMULAREA UNUI DEMERS ANTICIPATIV, RAPID ȘI ROBUST

CAPACITATEA DE A SUSȚINE SIMULTAN MAI MULTE OPERAȚII

ANGAJAMENT PREVENTIV ÎN REZOLVAREA SITUAȚIILOR DE CRIZĂ

**O UNIUNE
MAI CAPABILĂ**

CREȘTEREA RESURSELOR PENTRU APĂRARE ȘI OPTIMIZAREA MODULUI DE FOLOSIRE PRIN DEZVOLTAREA DE CAPACITĂȚI COMUNE

DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR CIVILE

DEZVOLTAREA COOPERĂRII UE-NATO
EXTINDEREA SPECTRULUI DE MISIUNI

**O UNIUNE
MAI COERENTĂ**

VOINȚA COMUNĂ DE ACȚIUNE

CREȘTEREA SINERGIEI ÎNTRE DIFERITELE INSTRUMENTE ALE UE PRECUM ȘI ÎNTRE UE ȘI STATELE MEMBRE

ARMONIZAREA POLITICILOR STATELOR MEMBRE

PARTENERIATE

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

CONSOLIDAREA RELĂȚIEI TRANSATLANTICE (ROLUL ESENȚIAL AL NATO)

CONSOLIDAREA RELĂȚIILOR CU RUSIA

PARTENERIATELE STRATEGICE CU JAPONIA, CHINA, CANADA ȘI INDIA

La cinci ani de la adoptarea Strategiei Europene de Securitate (SES), "Raportul privind implementarea Strategiei Europene de Securitate - asigurarea securității într-o lume în schimbare" subliniază faptul că aceasta rămâne complet relevantă și identifică o serie de acțiuni pentru perfecționarea implementării acesteia în vederea promovării intereselor UE în lume. "Cu cinci ani în urmă – se arată în raport – Strategia europeană de securitate a definit o viziune asupra modului în care UE să devină o forță în promovarea unei lumi mai bune, mai sigure și mai unite. Realizările în această direcție sunt importante. Dar, în același timp, schimbările din sistemul internațional sunt deosebit de rapide, cu amenințări noi și schimbări importante în raporturile de putere. Pentru a realiza o Europă mai sigură într-o lume mai bună, este necesar să facem mai mult pentru a influența și controla evenimentele." Raportul adoptat de reuniunea Consiliului European din 11-12.12.2008 (Bruxelles), reconfirmă persistentă amenințările identificate în 2003, dar și apariția de noi riscuri la adresa securității energetice și a securității cibernetice, precum și schimbările climatice și pirateria, care pot amenința securitatea Uniunii.

2003 - Strategia UE privind combaterea proliferării Armelor de Distrugere în Masă (WMD)

Consiliul European a adoptat, în decembrie 2003, Strategia UE privind neproliferarea armelor de distrugere în masă, consolidată prin adoptarea unei declarații comune UE-SUA privind cooperarea pe această dimensiune. Prin intermediul acestui document, se vizează identificarea modalităților prin care UE își va putea aduce contribuția la demersul global vizând combaterea acestui tip de amenințare. Din această perspectivă, UE consideră că promovarea unui mediu stabil regional și internațional este o condiție pentru combaterea proliferării armelor de distrugere în masă, fiind necesară totodată o strânsă cooperare cu actori cheie (SUA și Federația Rusă, Japonia și Canada). De asemenea, este necesară creșterea sprijinului politic, financiar și

tehnic în ceea ce privește verificarea regimurilor internaționale din domeniul neproliferării, precum și a eforturilor UE în rezolvarea conflictelor regionale prin utilizarea tuturor instrumentelor valabile în cadrul PESC/PESA. Nu în ultimul rând, Strategia subliniază necesitatea adaptării arhitecturii instituționale a UE prin crearea unei unități în cadrul Secretariatului General al Consiliului, care să funcționeze ca un centru de monitorizare, în strânsă legătură cu SITCEN și Comisia Europeană.

2004 - Headline Goal 2010

Conform mandatului transmis prin intermediul Strategiei de Securitate, statele membre au decis, la Consiliul European din iunie 2004, adoptarea unei noi abordări în ceea ce privește procesul de dezvoltare a capacităților europene în domeniul securității și apărării. Din această perspectivă, a fost adoptat noul Obiectiv Global al UE (Headline Goal 2010 – HLG 2010) care vizează focalizarea demersurilor UE asupra îmbunătățirii calitative a capacităților de apărare, precum și adaptarea acestora la cerințele formulate prin intermediul Strategiei de Securitate. În mod concret, HLG 2010 vizează:

- creșterea interoperabilității forțelor puse la dispoziția UE, precum și consolidarea capacităților de dislocare și sprijin ale acestora;
- extinderea spectrului de misiuni pe care UE le va îndeplini, în spiritul prevederilor Strategiei de Securitate prin includerea unor tipuri noi de operații precum: dezarmare, asistență pentru state terțe în combaterea terorismului, reforma sectorului de securitate;
- dezvoltarea capacităților de reacție rapidă ale UE, atât pe palierul decizional (obiectivul fiind ca decizia privind lansarea unei operații să poată fi luată în termen de 5 zile), cât și în ceea ce privește dislocarea în teatru (maxim 10 zile de la adoptarea deciziei).

În luna noiembrie 2008, referitor la viitorul procesului de dezvoltare a capacităților militare ale UE, Grupul de lucru al Comitetului militar în acest domeniu (EUMCWG/HTF) a elaborat o listă cu factorii și termenele de implementare asociate, care pot influența decizia de lansare a acestuia. Factorii elaborați au fost grupați în trei categorii: aspecte de nivel strategic (ex. Strategia Europeană de Apărare), aspecte de cooperare (ex. interacțiunea cu EDA, procesul legat de Planul de dezvoltare a capacităților, necesitatea de abordare integrată a dezvoltării capacităților militare și civile ale UE) și aspecte tehnice (ex. Metodologia de măsurare a progresului). Pentru factorii identificați au fost elaborate explicații și recomandări, care vor converge spre luarea unei eventuale decizii de lansare a unui nou obiectiv global al UE.

2004 - PESA și combaterea terorismului

Atacurile teroriste din septembrie 2001, martie 2004 și iulie 2005, au contribuit la reluarea demersurilor UE în domeniul combaterii terorismului. Din această perspectivă, abordarea UE pe dimensiunea luptei împotriva terorismului s-a extins prin includerea, alături de demersurile circumscrise pilonului III, contribuției PESA, în spiritul prevederilor Strategiei de Securitate. Subsumat acestei decizii, în noiembrie 2004, Consiliul UE a adoptat Cadrul conceptual al dimensiunii PESA în cadrul luptei împotriva terorismului, care stabilește aspectele asupra cărora va trebui să se concentreze UE în viitor (interoperabilitatea capacităților civile și militare, crearea unui centru european NBC etc.). De asemenea, atacurile teroriste de la Madrid, din iunie 2004, au determinat adoptarea la nivelul UE a Clauzei de Solidaritate prin care se stabilește modul în care UE va acorda asistență statelor care se pot confrunta cu atacuri teroriste, dezastre naturale sau provocate de om. În anul 2005 a fost adoptată Strategia UE de combatere a terorismului aceasta fiind bazată atât pe respectarea drepturilor omului cât și a dreptului internațional. Strategia prezintă o abordare cvadridimensională: prevenirea radicalizării și a recrutării precum și factorii care le cauzează, protejarea țintelor potențiale, urmărirea teroristilor precum și răspunsul în urma unui atac.

2004 - Agenția Europeană de Apărare (EDA)

În vederea eliminării deficiențelor identificate în planul operaționalizării dimensiunii de securitate și apărare la nivelul UE, în iulie 2004 a fost adoptată decizia privind înființarea Agenției Europene de Apărare (EDA). Misiunile principale ale acestei structuri sunt legate de elaborarea și implementarea unei abordări globale asupra procesului de dezvoltare a capacităților de apărare și eficientizării sprijinului acordat statelor membre în materie de cerere și ofertă, cu privire la achizițiile din domeniul apărării. În acest sens, EDA dezvoltă strategii pe termen lung pentru politici europene coerente în domeniul capacităților de apărare, cercetării și armamentelor, printr-o abordare convergentă a politicilor

naționale în domeniu. Totodată, EDA își propune încurajarea inițiativelor naționale și multinaționale care răspund nevoilor PESA.

Civilian Headline Goal 2008 – Componenta civilă a PESA

După ce în iunie 2000 Consiliul European de la Feira stabilea zonele prioritare de dezvoltare a componentei civile a Politicii Europene de Securitate și Apărare (poliție, stat de drept, administrație civilă, protecție civilă), în continuare a fost adoptat un Plan de acțiune care definește prioritățile și calendarul privind sporirea și consolidarea capacităților civile ale UE. Practic, plecând de la ideea că principalul atu al UE în domeniul gestionării crizelor constă în capacitatea sa de a mobiliza o gamă largă de instrumente pe care le are la dispoziție, acest Plan de acțiune este orientat spre operaționalizarea capacității UE de asigurare a unui răspuns coerent și coordonat.

Din această perspectivă, luând în considerare schimbările intervenite la nivelul mediului strategic, dezvoltările instituționale recente și procesul de extindere, UE a adoptat Obiectivul Global UE pe componenta civilă (având ca orizont de realizare anul 2008 – CHG 2008). Cu ocazia CAGRE din 19-20 noiembrie 2007, în raportul Președinției portugheze a Consiliului UE (semestrul II/2007) s-a luat notă de îndeplinirea obiectivelor prevăzute de CHG 2008 și a fost adoptat un nou Obiectiv Global UE pe componenta civilă, având ca orizont de realizare anul 2010 - CHG 2010. De asemenea, în completarea CHG 2010, au fost create CRT-urile (Crisis Response Team) care însumează un număr de 100 de experți. O parte dintre aceștia au fost dislocați și în cadrul misiunii EUMM din Georgia.

Tratatul de reformă al UE

Înlocuind sintagma „constituție” din titlu precum și orice referire la simbolurile Uniunii sau la religie, Tratatul de reformă își propune să păstreze majoritatea inovațiilor instituționale propuse de „Tratatul Constituțional”, inclusiv cele din domeniul PESC/PESA. Însă, spre deosebire de tratatul Constituțional, care se dorea a fi un act unic ce ar fi înlocuit celelalte tratate, acesta se limitează la amendarea tratatelor fundamentale ale UE. Tratatul a fost semnat de șefii de stat și de guvern din statele membre UE la Lisabona, pe 13 decembrie 2007. Se preconizează intrarea în vigoare a Tratatului până la 01.01.2010 după parcurgerea procedurilor de ratificare de către toate statele membre.

În privința pilonului II (PESC), noul tratat reconfirmă caracterul interguvernamental al PESC, unanimitatea în luarea deciziilor rămânând regula de bază în acest domeniu. În plan instituțional, Tratatul aduce două inovații semnificative prin crearea a două noi instituții cu impact substanțial asupra PESC, respectiv Președintele Consiliului European și Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate. Președintele, ales pentru un mandat de 2,5 ani (2 mandate maximum), va prezida Consiliul European asigurând continuitatea, coeziunea și consensul liniilor directoare trasate în cadrul acestui for suprem al Uniunii. În domeniul PESC, tratatul îi conferă Președintelui Consiliului European un rol important alături de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate. Această din urmă funcție este practic vechiul ministru de externe propus în proiectul de Tratat Constituțional și constă în contopirea posturilor de Înalț Reprezentant pentru Politică Externă și de Securitate Comună și de Comisar pentru Relații Externe. Titularul acestei funcții va avea o poziție cheie la nivelul Uniunii Europene, prin prezidarea CAGRE, reprezentarea unitară a UE pe plan extern, și, de asemenea, ca unul dintre vicepreședinții Comisiei Europene.

Reformele propuse pe dimensiunea de apărare a Uniunii (tratată ca subcapitol separat, la fel ca în proiectul de Tratat Constituțional) vizează promovarea PESA de o manieră susținută, ceea ce ar putea conduce progresiv la apariția unei apărări comune, dar numai în cazul existenței consensului pe această dimensiune la nivelul Consiliului European. Cele mai importante inovații în domeniul PESA introduse de noul tratat sunt: *cooperarea structurată permanentă*, *clauza de asistență mutuală în cazul unei agresiuni armate*, *extinderea gamei misiunilor* de tip Petersberg, *clauza de solidaritate*, *consacrarea Agenției Europene de Apărare*.

Cooperarea structurată permanentă se referă la inițierea unui tip de cooperare intensificată în domeniul capacităților (proiecte comune) între statele membre care dispun de capacități militare mai avansate și întrețin relații strânse de cooperare. Prin acest mecanism, aceste state pot să-și asume rolul de avangardă în dezvoltarea capacităților europene, în perspectiva celor mai exigente misiuni, devansând celelalte națiuni din cadrul Uniunii.

Inserarea *clauzei de asistență mutuală în cazul unei agresiuni armate* răspunde și necesităților derivate din procesul de absorbție a funcțiilor UEO la nivelul UE. Astfel, Art. V din Tratatul de la Bruxelles (1948) referitor la apărarea colectivă este practic transpus într-o formulă adaptată la nivel comunitar. De asemenea, este menționat faptul că această prevedere nu trebuie să vină în contradicție cu angajamentele asumate de unele state membre UE la nivelul NATO (pentru acestea NATO rămânând forumul esențial pentru apărarea colectivă). *Clauza de solidaritate* se referă la asistența statelor în caz de atacuri teroriste, dezastre naturale sau cauzate de factori umani.

Prin extinderea gamei misiunilor de tip Petersberg (adoptate prin Tratatul de la Amsterdam) sunt introduse noi misiuni în domeniul PESA. Dacă Tratatul UE, care a introdus „misiunile Petersberg”, includea „misiuni umanitare și de salvare, de menținere a păcii, ale forțelor luptătoare în gestionarea crizelor, inclusiv misiuni de impunere a păcii”, extinderea lor, în acord cu Strategia Solana de securitate europeană a vizat „operații întrunite de dezarmare, sprijin acordat țărilor terțe în combaterea terorismului și reforma în sectorul de securitate”. La toate acestea, Tratatul de la Lisabona adaugă, conform art. 28 B, „consiliere militară și asistență, stabilizare post-conflict”, precizând că „toate aceste misiuni pot contribui la lupta împotriva terorismului, inclusiv prin sprijinul acordat țărilor terțe în combaterea terorismului pe teritoriul acestora”. Același articol (28 B. 2) reiterează faptul că aceste misiuni specifice trebuie să fie definite și lansate la decizia Consiliului european, sub supravegherea Înaltului Reprezentant, care va asigura coordonarea instrumentelor civile și militare implicate.

În fine, Tratatul validează *Agenția Europeană de Apărare*, instituție funcțională de patru ani și aflată sub autoritatea Consiliului UE, participarea statelor membre UE la Agenție fiind voluntară.

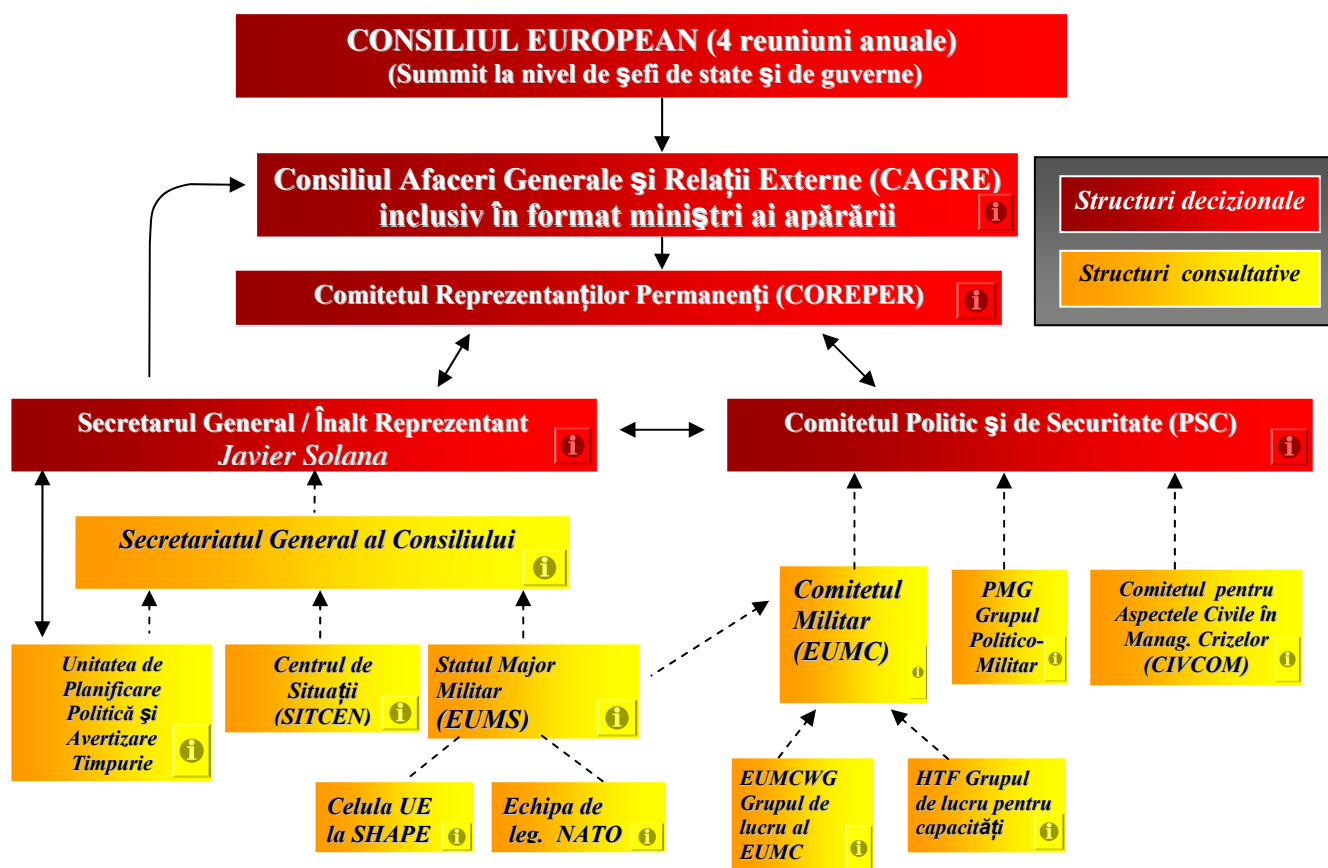
Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona a fost amânată, în urma respingerii acestuia prin referendum de către Irlanda, în iunie 2008. În aceste condiții, Consiliului European din decembrie 2008 a decis relansarea demersurilor în vederea aprobării documentului, cel mai probabil prin repetarea referendumului irlandez.

II. CADRUL INSTITUȚIONAL AL PESA

Procesul decizional în domeniul PESA

Structura procesului decizional în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comună și al Politicii Europene de Securitate și Apărare este preponderent de tip interguvernamental. Rolul cheie revine statelor membre ale Uniunii, ai căror reprezentanți se reunesc în formatul Consiliului European¹ (șefii de stat și de guvern), în format ministerial (Consiliul Afaceri Generale și Relații Externe), ambadorial (Comitetul Reprezentațiilor Permanenți sau Consiliul Politic și de Securitate), șefi de stat major sau reprezentanții acestora (Comitetul Militar), precum și în grupuri de lucru formate din experți naționali din partea reprezentanțelor permanente ale statelor membre pe lângă UE. Pe lângă aceste structuri, la procesul decizional participă, de la caz la caz, și Comisia Europeană², iar Parlamentul European are doar un rol consultativ.

Conform Tratatului UE, Consiliul European definește principiile și direcțiile generale de acțiune în domeniul politicii externe și de securitate, incluzând aspectele referitoare la dimensiunea de apărare, iar Consiliul UE adoptă deciziile necesare implementării acestora. Instrumentele juridice de care dispune Consiliul sunt strategiile comune, acțiunile comune și pozițiile comune. Consiliul UE recomandă șefilor de stat și de guvern strategiile comune, pe care le implementează ulterior, în special prin adoptarea de acțiuni și poziții comune (TUE, Art. 13).

¹ Președinția Consiliului European, precum și a Consiliului UE este asigurată prin rotație de statele membre, pentru o perioadă de 6 luni. În anul 2008, Președinția a fost asigurată de Slovenia, în semestrul I, și de Franța, în semestrul al doilea. În semestrul I 2009, Președinția este asigurată de Cehia, urmând ca în partea a doua a anului acest rol să revină Suediei. România va ocupa această poziție în semestrul II 2019.

² Dat fiind caracterul interguvernamental al Pilonului II – PESC/PESA, Comisia este doar asociată la dimensiunea de securitate și apărare.

Consiliul Uniunii Europene, deși este o singură instituție, se întrunește în 9 formate la nivel ministerial (externe, economic și financiar, agricultură, justiție și interne etc). Problematika securității și apărării este gestionată la nivelul Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații Externe (CAGRE), care are reuniuni lunare la nivel de miniștri de externe sau de câte ori este necesar. CAGRE se întrunește în formate separate pentru a trata afacerile generale (se discută aspecte instituționale, politici generale) și relațiile externe. De două ori pe semestru (informal la jumătatea președinției și formal la sfârșitul său), CAGRE se întrunește în format miniștri ai apărării, unde sunt abordate aspectele cu implicații militare ale PESA. La reuniunile CAGRE participă și Secretarul General / Înalt Reprezentant al Consiliului, precum și reprezentanți ai Comisiei Europene. Reuniunile sunt prezidate de ministrul de externe al statului care deține Președinția Consiliului UE. Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER) este structura care pregătește întâlnirea miniștrilor de externe și este format din reprezentanții permanenți ai statelor membre la Bruxelles. COREPER se întrunește în două formate, COREPER I, cu atribuții în domeniul politicilor comunitare (din cadrul pilonului I) și COREPER II (gestionează în special problematica relațiilor externe și politici de securitate și apărare – pilonul II).

Politica Externă și de Securitate Comună - PESC

lansată odată cu Tratatul de la Maastricht, 1993, constituie una din modalitățile de realizare a relațiilor externe și de securitate ale Uniunii Europene

Obiective actuale ale PESC

- apărarea valorilor comune, a intereselor fundamentale și a independenței Uniunii
- întărirea securității Uniunii și statelor membre sub toate formele
- menținerea păcii și întărirea securității internaționale, conform principiilor Cartei ONU, a principiilor Actului final de la Helsinki și a obiectivelor Cartei de la Paris
- promovarea cooperării internaționale
- dezvoltarea și întărirea democrației și a statului de drept și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Pilonul I

Parlamentul european
Comisia Europeană

Instituțional

- Președinția Consiliului UE
- Secretar General și Înalt Reprezentant SG/IR pentru PESC
- Consiliul European
- Consiliul Uniunii Europene
- Comitete și Grupuri de lucru
- Secretariatul General al Consiliului
- Reprezentanți Speciali ai UE

Instrumente juridice

- Strategii
- Acțiuni comune
- Poziții comune
- Decizii
- Declarații
- Demersuri

Domenii

- Finanțare
- Parteneriate / Politica de Vecinătate
- Relația cu Parlamentul European
- Drepturile omului și probleme conexe
- Protecție consulară și diplomatică.

PESA

Summit-ul franco-britanic de la St. Malo, 1998, lansarea de facto a PESA

Instituțional & conceptual

- Comitetul Politic și de Securitate - PSC
- Strategia Europeană de Securitate
- Comitetul Militar al UE - EUMC
- Viziunea pe termen lung
- Statul Major Militar al UE - EUMS
- Comitetul pentru aspecte civile în managementul crizelor – CIVCOM

Capacități

- Obiectivul Global / Helsinki Headline Goal 2003 - Abordare cantitativă
- Obiectivului Global / Headline Goal 2010 - Abordare calitativă
- Agenții: Agenția Europeană de Apărare; Institutul de Studii Strategice; Centrul satelitar al UE; Colegiul European de Securitate și Apărare
- Planul de Dezvoltare a Capacităților

Operații militare

- misiuni umanitare și de salvare
- misiuni de menținere a păcii
- misiuni ale forțelor de luptă în gestionarea crizelor, inclusiv restabilirea păcii
- de dezarmare
- de prevenire a conflictelor, de consultanță în domeniul milita
- de stabilizare post-conflict

Misiuni civile

- consiliere politică
- reforma sectorului de securitate
- mediere
- controlul frontierelor
- dezarmament, demobilizare și reintegrare
- politici de media
- protecție civilă
- administrare civilă

Procesul decizional de rutină pornește de la orientările politice majore rezultate în urma reuniunilor Consiliului European. Transformarea acestora în politici ale Uniunii și implementarea lor se face de către Consiliul UE, prin intermediul Secretariatului General și al structurilor responsabile și, de la caz la caz, al Comisiei Europene (aspectele comunitare din cadrul politicii externe și de securitate a UE). La nivelul Consiliului, rolul major revine Comitetului Politic și de Securitate (PSC), al cărui profil instituțional este prezentat mai jos.

În elaborarea documentelor privind problematica securității și apărării, PSC primește recomandări și opinii din partea Comitetului Militar (care beneficiază de expertiză din partea Statului Major Militar), a Comitetului privind Aspectele Civile în Managementul Crizelor, a Comisiei Europene (dacă este cazul), a serviciului juridic și a celorlalte structuri cu atribuții din cadrul Secretariatului General al Consiliului. Pe această bază, ambasadorii reuniți la nivelul Comitetului Politic și de Securitate, avizează documentul care va fi înaintat Comitetului Reprezentanților Permanenți pentru discutarea eventualelor probleme asupra cărora nu s-a întrunit consensul. Miniștrii de externe reuniți în cadrul Consiliului UE decid cu privire la document, pe care îl promovează în final pe agenda Consiliului European.

Structura instituțională în domeniul PESA

Secretarul General / Înalt Reprezentat pentru PESC

Tratatul de la Amsterdam (adoptat în 1997, intrat în vigoare în 1999) îi atribuie Secretarului General al Consiliului UE (TEU, Art. 26) și rolul de Înalt Reprezentat pentru PESC (SG/ÎR pentru PESC). În condițiile încorporării Politicii Europene de Securitate și Apărare în cadrul pilonului II al Politicii Externe și de Securitate Comună, după Summit-ul franco-britanic de la St. Malo (decembrie 1998), SG/ÎR pentru PESC a obținut responsabilități și în domeniul securității și apărării. În prezent, acest post este ocupat de Javier Solana, fost ministru de externe al Spaniei și secretar general al NATO.

În exercitarea atribuțiilor sale a fost înființată o **Unitate Politică de Planificare și Avertizare Timpurie (Unitatea Politică)**. Atribuțiile acestei structuri, conform Declarației nr. 6 anexate Tratatului de la Amsterdam, includ: monitorizarea și analizarea evoluțiilor în planul PESC; evaluarea intereselor externe și de securitate ale Uniunii și identificarea domeniilor prioritare de acțiune; avertizarea timpurie privind situațiile care pot conduce la crize politice cu impact asupra PESC; redactarea, la solicitarea Consiliului, Președinției sau din proprie inițiativă, de recomandări, analize și strategii.

În urma Consiliilor Europene de la Köln (iunie 1999), Helsinki (decembrie 1999) și Nisa (decembrie 2000), liderii UE au decis constituirea unor noi structuri politice și militare permanente, cu scopul de a pune la dispoziția Consiliului UE orientările politice și direcțiile strategice necesare în materie de securitate și apărare. **Comitetul Politic și de Securitate** (Political and Security Committee – PSC sau, după denumirea utilizată în limba franceză, Comité Politique et de Sécurité - COPS), **Comitetul Militar** (European Union Military Committee – EUMC) și **Statul Major Militar** (European Union Military Staff – EUMS) au fost înființate în acest sens în cadrul Consiliului UE, în ianuarie 2001 (deciziile PESC nr. 78, 79 și 80).

Comitetul Politic și de Securitate (PSC)

Rolul cheie în structura instituțională a PESA este deținut de Comitetul Politic și de Securitate (în continuare PSC). La nivel politico-strategic, PSC gestionează toate aspectele referitoare la PESC/PESA și are o poziție centrală în elaborarea răspunsului UE la crize (cf. TEU Art. 25). Este responsabil de evaluarea mediului internațional de securitate, de definirea politicilor UE și de monitorizarea implementării acestora, precum și de formularea orientărilor politice în domeniul dezvoltării capacităților militare. În situația apariției unei crize, PSC este structura Consiliului UE care examinează opțiunile viabile pentru elaborarea răspunsului Uniunii, cu respectarea cadrului instituțional unic și fără a aduce prejudicii procesului decizional specific fiecărui pilon.

Din punctul de vedere al relaționării cu ceilalți actori instituționali implicați în domeniul PESA, PSC menține o relație privilegiată cu SG/ÎR pentru PESC, care poate prezida reuniunile PSC. Președinția PSC este asigurată de statul care deține președinția rotativă a Uniunii. În relația cu Comitetul Militar, PSC elaborează liniile directoare politico-strategice și primește opinii și recomandări din punct de vedere militar. Atunci când este necesar, președintele Comitetului Militar poate lua parte la reuniunile PSC. Din ianuarie 2005, Comisia Europeană participă în mod permanent la reuniunile PSC.

În aceeași logică, PSC primește informări, opinii și recomandări din partea **Comitetului privind Aspectele Civile în Managementul Crizelor (CIVCOM)**, căruia îi transmite orientări politice. CIVCOM reprezintă echivalentul civil al Comitetului Militar, având responsabilitatea furnizării de recomandări privind aspectele politice în managementul crizelor non-militare și prevenirii conflictelor. La reuniunile CIVCOM participă delegații ai statelor membre din cadrul reprezentanțelor permanente.

Statele membre sunt reprezentate în PSC la nivel de ambasadori, cu respectarea principiului „un stat-un reprezentant”. La reuniunile PSC participă reprezentanți ai serviciului juridic din cadrul Secretariatului General al Consiliului, reprezentanți ai Comisiei Europene. Totodată, au fost formalizate și reuniuni Troica PSC cu reprezentanți la nivel ambasadorial ai statelor terțe (i.e. Troica PSC – Rusia), precum și reuniuni PSC-Consiliul Nord Atlantic (structura similară de la nivelul NATO). Reuniunile PSC, organizate de 2 ori pe săptămână sau de câte ori este nevoie, sunt pregătite de așa numitul grup Nicolaidis, grup de lucru al PSC, precum și de Grupul Politico-Militar (Political-Military Group - PMG), compuse din experți politico-militari din cadrul reprezentanțelor permanente ale statelor membre pe lângă Uniunea Europeană.

Comitetul Politic și de Securitate și Secretariatul General sunt asistate în activitatea lor și de alte structuri precum rețeaua corespondenților europeni (COREU) din statele membre și Comisie, care asigură schimbul operativ de informații prin rețele telex criptate, RELEX (grupul consilierilor pentru relații externe), precum și grupurile de lucru PESC, compuse din diplomați din statele membre și oficiali RELEX, structurate pe criterii funcționale și geografice.

Comitetul Militar al UE (EUMC)

EUMC este cea mai înaltă autoritate militară constituită la nivelul Consiliului UE. Membrii Comitetului Militar sunt șefii de stat major din statele membre sau reprezentanții acestora în Bruxelles. Președintele EUMC este un general de patru stele, numit de Consiliu UE la recomandarea Comitetului Militar reunit în format șefi de stat major, pentru un mandat de trei ani, în afară de cazul în care Consiliul UE decide altfel. În prezent, această poziție este deținută de generalul francez Henri Bentégeat.

EUMC oferă consiliere militară și adresează recomandări Comitetului Politic și de Securitate în domeniul dezvoltării conceptului privind managementul crizei în aspectele militare ale acestuia, evaluări de risc ale potențialelor crize, gestionarea operațiilor militare în derulare, precum și elaborarea, evaluarea și revizuirea obiectivelor în domeniul dezvoltării capacităților militare. Totodată, oferă orientări militare generale pentru Statul Major Militar al UE. Relațiile dintre EUMC și structurile relevante ale NATO sunt definite în cadrul documentelor privind aranjamentele de cooperare permanentă între cele două organizații. Lucrările EUMC sunt pregătite de un grup de lucru (EUMC Working Group), de EUMS sau de alte structuri cu responsabilități în domeniu. În vederea gestionării problematicei dezvoltării capacităților militare de apărare, conform Obiectivului Global 2010 (Headline Goal 2010), a fost creată o structură specială în coordonarea EUMC, grupul de lucru privind Obiectivul Global (HTF), constituit din experți militari din partea statelor membre și EUMS.

Statul Major Militar al UE (EUMS)

Statul Major Militar al UE este parte a Secretariatului General al Consiliului UE și este compus din experți militari angajați ai UE, secondanți de cei din statele membre. EUMS are ca obiective: avertizarea timpurie, evaluare situațională și planificarea strategică pentru întreaga gamă de misiuni militare ale UE, cu sau fără recurs la resursele și capacitățile NATO, respectiv misiuni de menținere a păcii, misiuni cu forțe combatante în managementul crizelor (incluzând misiuni de impunere a păcii), precum și misiunile definite de Strategia Europeană de Securitate (operațiuni de dezarmare, sprijinul statelor terțe în combaterea terorismului și reforma sectorului de securitate). EUMS lucrează sub coordonarea Comitetului Militar și oferă expertiză militară pentru structurile UE, în special SG/ÎR pentru PESC. În același timp, reprezintă legătura critică dintre forțele armate ale statelor membre și Consiliul UE.

Directorul general al EUMS are un mandat de 3 ani, în prezent această funcție fiind ocupată de generalul-locotenent A.D.Leakey (Marea Britanie, primul comandant al operației militare ALTHEA). În condițiile extinderii misiunilor conduse de UE, numărul experților EUMS a ajuns la aproximativ 200 experți. Din punctul de vedere

al structurii organizatorice, EUMS cuprinde 6 componente: Concepte și Capacități, Informații, Operații, Logistici, Sisteme de Comunicații și Informații, Celula Civil-Militară.

Celula Civil-Militară a fost constituită în cursul anului 2005, ca urmare a orientărilor șefilor de stat și de guvern adoptate cu ocazia Consiliului European din decembrie 2003. Responsabilitățile Celulei Civil-Militare vizează consolidarea capacității Uniunii de a planifica o operație de management al crizelor, susținerea comandamentului național desemnat pentru gestionarea unei operații autonome, asistarea în coordonarea operațiilor civile și generarea capacității de a conduce o operație autonomă a UE. De îndeplinirea acestor responsabilități răspunde o echipă permanentă formată din 30 de experți militari și civili.

Până în prezent, aceasta a contribuit la planificarea misiunilor UE din ACEH/Indonezia, Rafah/Gaza, a misiunii EULEX Kosovo, EUMM Georgia și a altor misiuni civile și civilo-militare desfășurate de Uniune. Începând cu ianuarie 2007, Celula Civil-Militară are capacitatea operațională de a genera un **Centru Operațional**, în vederea planificării și derulării unei operații autonome a Uniunii, în situația în care este necesar un răspuns de tip civil-militar comun și nu poate fi identificat nici un comandament național disponibil. În contextul activării centrului, trebuie avut în vedere că acesta trebuie dimensionat corespunzător, în timp util, prin detașarea de experți din cadrul EUMS și din partea statelor membre. Centrul Operațional a fost testat cu ocazia exercițiului militar MILEX 07 care a avut loc în iunie 2007.

În baza aranjamentelor de consultare, planificare și cooperare dintre UE și NATO, decise de liderii europeni cu ocazia Consiliului European din decembrie 2003, au fost înființate structurile permanente de legătură ale UE la SHAPE și ale NATO pe lângă EUMS. **Celula UE la SHAPE** are rolul de a facilita pregătirea unei operații UE cu recurs la resurse și capacități NATO, în baza acordurilor „Berlin Plus”, și de a sprijini rolul DSACEUR (adjunctul Comandantului Suprem al Forțelor Aliate din Europa) în rolul său de potențial comandant operațional pentru o operație condusă de UE. De asemenea, **Echipa de legătură a NATO** la UE a fost constituită și funcționează în cadrul EUMS.

De asemenea, cadrul instituțional este completat de **Grupul NATO-UE privind capacitățile** și de **Grupul de lucru al EUMC privind dezvoltarea capacităților militare** („Headline Goal Task Force”), cel din urmă întrunindu-se și în format HTF Plus, cu participarea experților NATO.

Alături de aceste formule, există și modalități flexibile de dialog, prin invitarea în cadrul reuniunilor NAC, respectiv Consiliul European, a oficialilor UE, respectiv NATO, precum și organizarea de reuniuni de tip informal - exemplu COPS + 3 (Croatia, FYROM, Turcia).

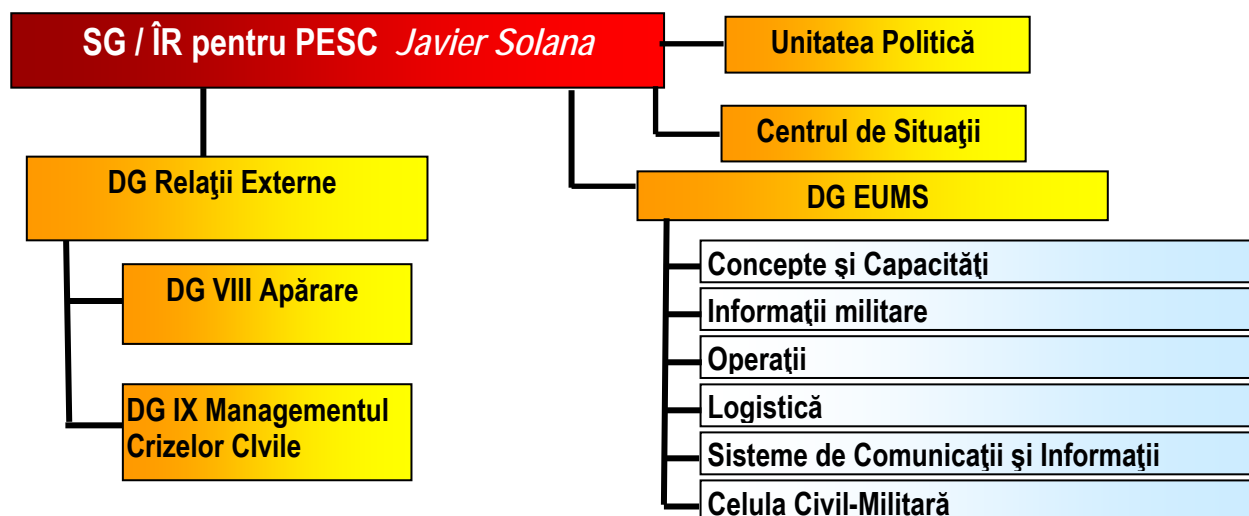
Pe lângă cele trei structuri descrise mai sus, problematica PESA este gestionată în cadrul Secretariatului General al Consiliului la nivelul **Direcției Generale pentru Relații Externe (DG E)**. În cadrul acesteia se află

Direcția Apărare (DG E VIII, responsabilă în special de operațiile de management al crizelor militare) și Direcția pentru managementul crizelor civile (DG E IX).

Centrul de Situații este structura subordonată direct SG/ÎR pentru PESC, responsabilă de asigurarea operativă de informații, analize și avertizare timpurie, pe bază de surse deschise sau clasificate, provenite din partea statelor membre sau a instituțiilor europene. Centrul monitorizează evoluțiile curente în planul securității internaționale și elaborează analize pe termen mediu pe teme de interes pentru SG/ÎR pentru PESC și diferitele structuri ale Consiliului, în special PSC. Elaborează totodată și analize în vederea sprijinirii pregătirii, lansării și derulării operațiilor de management al crizelor. În prezent, Centrul dispune de un personal de aproximativ 30 de experți din cadrul Secretariatului General, secundați de state membre UE și este condus de William Shapcott.

Este în curs de înființare **Direcția de Planificare și Managementul Crizelor** cu atribuții lărgite ale Celulei Civil-Militare.

Structurile PESA la nivelul Secretariatului General al Consiliului UE

Agenții din Uniunea Europeană pe problematica PESA

Centrul Satelitar (EUSC)

A fost creat de Uniunea Europei Occidentale (UEO) în 1993. Prin acțiunea comună adoptată de Consiliul UE în 2001, a fost preluat de către Uniunea Europeană, devenind Centrul Satelitar al Uniunii Europene, cu sediul la Torrejon de Ardoz, în Spania. Funcțiile EUSC vizează acoperirea nevoilor UE și statelor membre de imagini și analize bazate pe imagini satelitare. Orientările politice ale EUSC sunt agreate la nivelul PSC, care transmite SG/ÎR pentru PESC liniile directe privind activitățile prioritare ale centrului. De produsele EUSC pot beneficia statele membre, Comisia Europeană, organizații internaționale sau state terțe, cu condiția respectării criteriilor de securitate și a avizului favorabil al SG/ÎR pentru PESC.

Institutul pentru Studii de Securitate (ISS)

Înființarea Institutului pentru Studii de Securitate ca agenție a Uniunii Europene, prin preluarea funcțiilor existente în cadrul UEO, s-a realizat în 2001, prin adoptarea unei Acțiuni Comune a Consiliului UE. Misiunea Institutului este de a contribui la dezvoltarea PESC/PESA prin cercetare academică și elaborarea de analize în domeniile relevante. Scopul ISS îl reprezintă crearea unei culturi de securitate comune la nivel european și de promovare sistematică a intereselor Uniunii.

Colegiul European de Securitate și Apărare

Colegiul European de Securitate și Apărare (European Security and Defence College - ESDC) a fost creat în iulie 2005, în baza deciziei Consiliului European de la Thessaloniki, din iunie 2003. Colegiul vizează dezvoltarea unei culturi de securitate și apărare comună între statele membre prin punerea în comun a resurselor pe care acestea le au deja în domeniu (i.e. expertiză academică, învățământ de specialitate, institute de cercetare).

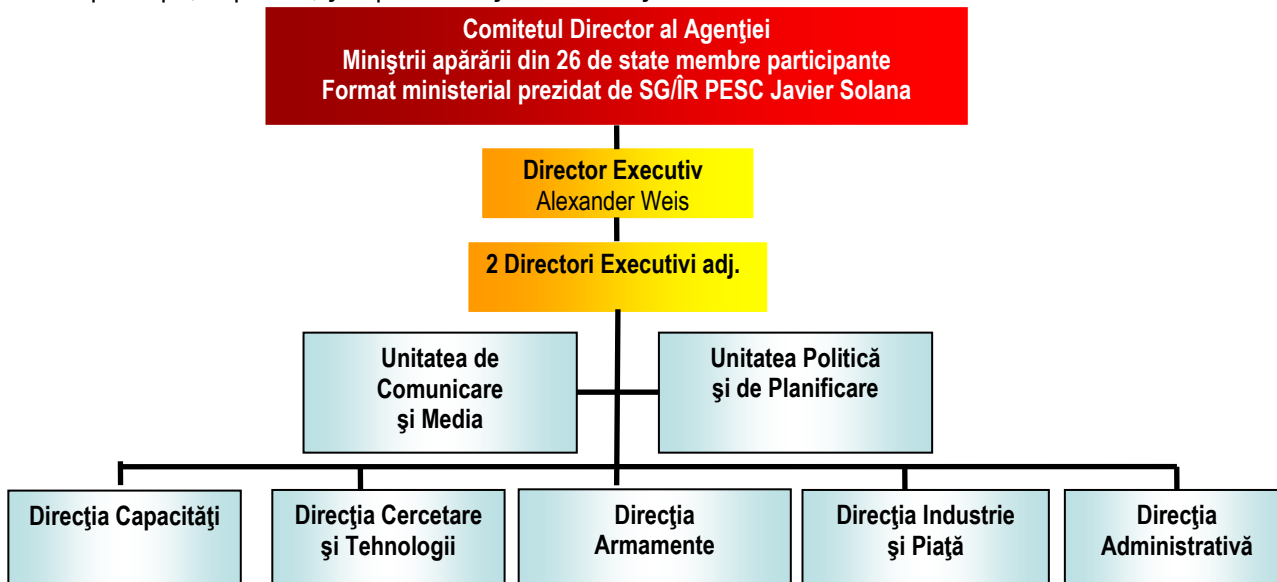
Activitatea Colegiului este susținută de o rețea de institute de pregătire în domeniul securității și apărării europene. Un rol cheie în acest sens îl are Institutul pentru Studii de Securitate de la Paris. Coordonarea este asigurată de un secretariat permanent în Bruxelles, localizat la nivelul SG al Consiliului UE. Liniile directe ale activității Colegiului sunt decise la nivelul structurilor Colegiului (Comitetul Permanent, compus din state membre, Comitetul Academic Executiv), precum și al SG al Consiliului și Comisiei Europene.

Agenția Europeană de Apărare

Agenția Europeană de Apărare (European Defence Agency - EDA) a fost creată prin Acțiunea Comună a Consiliului UE din 12 iulie 2004, în scopul de a sprijini cele 26 de state membre participante (excepția fiind Danemarca, neangajată în dimensiunea militară a PESA) să dezvolte capacitățile de apărare europene de management al crizelor sub egida PESA. SG/ÎR pentru PESC este șeful EDA și președintele Comitetului Director, în format ministrii ai apărării, structura decizională a EDA în cadrul căreia sunt reprezentate statele membre participante, precum și Comisia Europeană (cu caracter informativ și consultativ). Comitetul Director

acționează sub autoritatea Consiliului UE, care aprobă bugetul EDA și trasează orientările politico-strategice pentru activitatea acesteia. În cadrul EDA funcționează 4 direcții responsabile pe domenii de activitate, respectiv Capacități, Cercetare și Tehnologii, Armamente, Industrie și Piață, precum și o direcție administrativă.

Mecanismul de conducere/control al activității EDA este reprezentat de reuniunile Comitetului Director, în format ministerial (cu frecvență semestrială) și la nivelul directorilor naționali pentru Armamente, directorilor pentru Capacități, directorilor pentru Cercetare/Tehnologii (fiecare cu frecvență de 1-2 pe an). La unele reuniuni participă, după caz, și reprezentanți din EUMC și EUMS.

III. CAPACITĂȚI

Cadrul general

Problema capacităților militare s-a aflat în centrul dezvoltării Politicii Europene de Securitate și Apărare din primele faze ale lansării acesteia, după Summit-ul franco-britanic din 3-4 decembrie 1998. Perioada ulterioară a fost marcată de eforturi în direcția dotării Uniunii cu capacitățile militare și civile necesare pentru a răspunde în mod rapid și eficient riscurilor și amenințărilor la adresa securității Europei.

Prima etapă în abordarea problematicii dezvoltării capacităților de apărare a vizat remedierea deficiențelor cantitative. „Obiectivul Global” de la Helsinki (Helsinki Headline Goal – HHG sau HG 2003) a definit, în acest sens, nevoile europene în domeniu, fixând și termenele până la care obiectivele identificate să fie atinse. La Helsinki (1999), liderii europeni au agreeat ca până în 2003, statele membre să fie capabile să disloce până la 50-60.000 de militari, în maximum 60 de zile, să mențină această forță în teatru pentru cel puțin 1 an, și să poată îndeplini întreaga gamă a misiunilor de tip Petersberg.

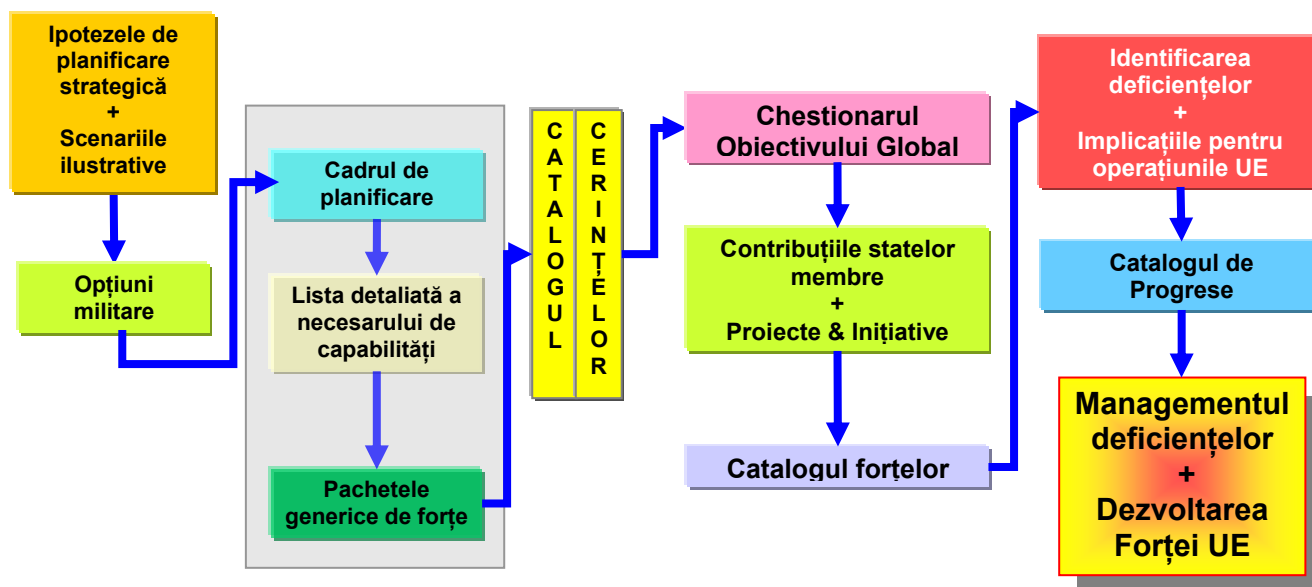
În aceeași logică, în iunie 2000, Consiliul European a aprobat un obiectiv civil care prevedea ca, până în anul 2003, statele membre, acționând voluntar, să fie capabile să mobilizeze până la 5000 de ofițeri de poliție pentru misiuni internaționale, 200 de judecători, procurori și alți experți civili. 1000 din cei 5000 de ofițeri de poliție ar trebui să fie dislocabili în maximum 30 de zile.

A doua etapă în dezvoltarea capacităților de apărare ale Uniunii a constat în trecerea de la abordarea cantitativă la cea calitativă. Nu în ultimul rând, aceasta a fost puternic influențată de apariția Strategiei de Securitate a UE care a furnizat elementele de orientare strategică pentru generarea capacităților europene în domeniul securității și apărării. În acest sens, liderii europenei au adoptat un nou Obiectiv Global cu termen 2010 (HLG 2010), privind capacitățile militare, și un Obiectivul Civil cu termen 2008 (CHG 2008), vizând capacitățile civile.

În paralel, în baza deciziei Consiliului (noiembrie 2001) a fost lansat procesul ECAP (Planul European de Acțiune în domeniul Capabilităților) cu scopul explicit de a soluționa deficiențele în domeniul capacităților de apărare. Echipele de experți constituite în acest sens (19 inițial, 14 în faza a doua) se întruneau independent, fiecare grup era coordonat de o „națiune cadru”, iar activitatea tuturor grupurilor a fost coordonată de Grupul de lucru pentru Obiectivul Global în domeniul capacităților (HTF), sprijinit de Statul Major Militar al UE. Progresele în remedierea deficiențelor erau înregistrate și raportate semestrial Consiliului UE, conform „Mecanismului privind Dezvoltarea Capacităților” (Capability Development Mechanism - CDM), adoptat de Consiliul UE în februarie 2003.

„Mecanismul privind Dezvoltarea Capacităților” are la bază principiul autonomiei decizionale a Uniunii și al naturii voluntare a contribuțiilor statelor membre. Consiliul European definește obiectivele politice ale Uniunii în domeniul dezvoltării capacităților militare, iar miniștrii apărării joacă un rol central în procesul dezvoltării acestora. Comitetul Militar (EUMC) elaborează Catalogul de Cerințe, avizat de Comitetul Politic și de Securitate (PSC) și mai departe la nivelul Consiliului UE. Catalogul de Cerințe definește scenariile ilustrative și ipotezele de planificare strategică, care să conducă la identificarea capacităților militare necesare acțiunii UE. Statele membre angajează voluntar forțe și capacități militare pentru Catalogul de Forțe al UE. Aceste oferte sunt comparate cu solicitările din Catalogul de Cerințe și apoi este elaborat Catalogul de Progrese care prezintă o evaluare structurată a deficitelor identificate, în termeni calitativi și cantitativi. De asemenea, la finalul fiecărei președinții, se elaborează Raportul Unic privind Progresele, care prezintă progresele înregistrate în perioada de referință (6 luni).

Elaborarea acestor documente urmează același parcurs: componentele militare sunt elaborate de EUMC, transmise PSC, care le înaintează mai departe, însoțite de recomandările proprii, Consiliului UE și în final șefilor de stat și de guvern, la nivelul Consiliului European. Pe această bază, sunt decise abordările pe termen scurt și lung pentru dezvoltarea capacităților militare. Mecanismul privind Dezvoltarea Capacităților prevede în același timp și modalitățile de cooperare și coordonare cu NATO, în special prin intermediul Grupului NATO-EU pentru Capacități.

I. Capacitățile militare

Obiectivul Global 2010, aprobat la Consiliul European din iunie 2004, urmărea remedierea deficiențelor în domeniul capacităților militare, precum capacitatea de dislocare, mobilitatea, susținerea în teatru, eficacitatea, C4ISR (comandă, control, comunicații, computere, informații, supraveghere și recunoaștere).

În plan concret, au fost vizate: constituirea Celulei Civil-Militară în cadrul EUMS (prevăzută pentru 2004, a fost înființată în 2005), constituirea Agenției Europene de Apărare, remedierea până în 2010 a deficiențelor în domeniul transportului strategic întrunit (aerian, naval și terestru), realizarea Centrului de Situații, realizarea capacității operaționale finale pentru grupurile tactice de luptă până în ianuarie 2007, realizarea compatibilității rețelelor și echipamentelor de comunicații, elaborarea de criterii cantitative în domeniul capacității de dislocare și instruirii multinaționale a forțelor.

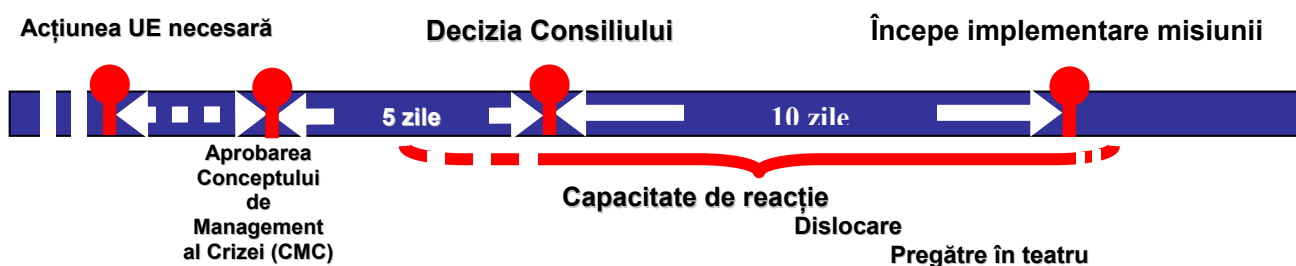
Proiectele majore inițiate și dezvoltate în direcția atingerii acestor obiective au fost: grupurile tactice de luptă, abordarea globală a dislocării forțelor, noul catalog al cerințelor 2005, noul Catalog de Forțe 2007, Catalogul privind Progresele, dimensiunea maritimă și aeriană a Obiectivului Global 2010, Agenția Europeană de Apărare, precum și Viziunea pe Termen Lung în domeniul dezvoltării capacităților de apărare ale Uniunii (LTV).

Grupurile Tactice de Luptă (BGs)

Una din principalele deficiențe înregistrate în cadrul procesului de îndeplinire a Obiectivului Global a fost lipsa forțelor mobile și înalt specializate, cu grad ridicat de mobilizare și capabile să desfășoare acțiune în condiții dificile. În acest sens, în februarie 2004, Franța, Germania și Marea Britanie au prezentat inițiativa privind crearea Grupurilor de Luptă, transformată rapid în proiect al Uniunii Europene, în urma aprobării la nivelul miniștrilor apărării întruniți la Bruxelles în 6 aprilie 2004. În conturarea acestui proiect s-a ținut cont și de experiența operațiunii militare autonome lansate în vara anului 2003 de UE în R.D. Congo, misiunea Artemis, bazată pe o forță multinațională de nivel batalion întărit, cu sprijin de luptă și logistic, rapid mobilizat și dislocat în teatru.

Tipologia de constituire a unui Grup Tactic de Luptă are la bază forțe de dimensiuni reduse, dar credibile din punct de vedere al eficienței militare. Este rapid dislocabil, capabil de acțiuni independente sau ca forță de prim impact în faza inițială a unei operații militare extinse. Are dimensiunea unui batalion, consolidat cu elemente de sprijin de luptă și unități logistice, precum și capacitățile necesare de transport aerian și naval. Are la bază principiul multinaționalității. Poate fi constituit atât pe principiul „națiune cadru”, cât și ca o coaliție multinațională de state membre, dar cu respectarea condițiilor de interoperabilitate și eficiență militară. De asemenea, pot participa state în curs de aderare, candidate sau state terțe. Un Grup Tactic de Luptă trebuie să fie asociat, în prealabil, cu un comandament al forței și un comandament operațional. Trebuie să fie capabil să se autosustină în teatru pentru 30 de zile, cu extensie până la 120 de zile.

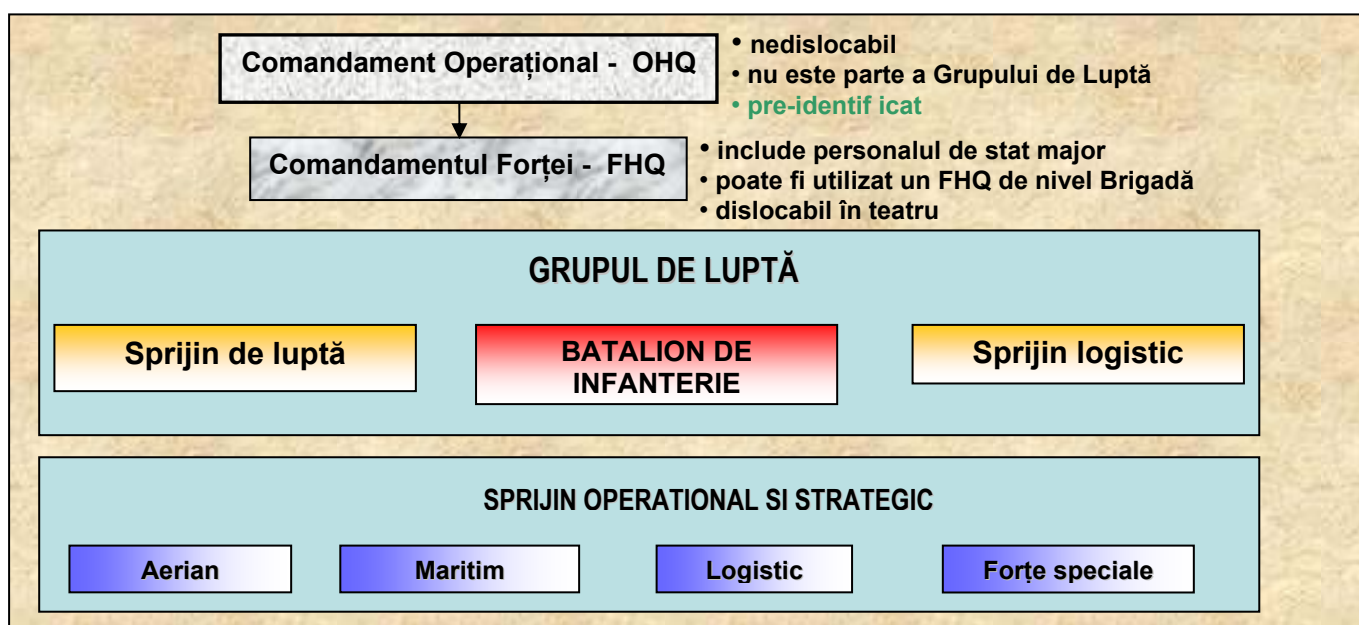
Din perspectiva procesului decizional, nivelul de ambiție al UE vizează adoptarea deciziei privind lansarea unei operații în termen de 5 zile, forța urmând să fie dislocată în teatrul de operații în maxim 10 zile de la aprobarea de către Consiliu a conceptului misiunii.

Comitetul Politic și de Securitate joacă un rol cheie în procesul decizional privind lansarea unei misiuni UE cu recurs la Grupurile Tactice de Luptă. Spre deosebire de procedura decizională în cazul unei operațiuni de management al crizelor clasice, viteza este criteriul central pentru o astfel de misiune. În acest sens, procesul de planificare este simplificat, documente de planificare operațională fiind inițiate chiar înainte de decizia Consiliului de demarare a operației.

În principiu, Grupurile Tactice de Luptă au o configurație similară, chiar dacă există particularități (ex. grup de luptă amfibiu sau vânători de munte). Structura unui Grup de Luptă se bazează pe un batalion de infanterie mecanizată, compus din trei sau patru companii, un comandament al forței (FHQ) și o subunitate logistică. Batalionului îi sunt atașate diferite subunități specializate (geniu, apărare antiaeriană, cercetare) capabile să ofere sprijin de luptă în caz de nevoie, dar și unități de sprijin logistic (medical, mentenanță, transport). Procesele de operaționalizare, certificare și instruire sunt responsabilitate națională, dar se derulează în baza standardelor și criteriilor formulate de Uniunea Europeană (similare cu cele ale NATO).

Structura clasică a unui Grup Tactic de Luptă

Începând cu 1 ianuarie 2007, UE are capacitatea operațională deplină pe această dimensiune, care implică posibilitatea derulării simultane a două operații militare utilizând Grupurile de luptă, pe toată gama următoarelor scenarii: 1. asistență umanitară; 2. evacuare; 3. prevenirea conflictelor; 4. stabilizare și reconstrucție (include consiliere militară pentru țări terțe și reforma sectorului de securitate); 5. separarea părților prin forță (misiuni de luptă de înaltă intensitate). În acest sens, a fost conceput un mecanism prin care 2 astfel de structuri să se afle, în permanență, în stand-by pentru o perioadă de 6 luni. Din perspectiva procesului de generare a pachetelor de forțe, sunt organizate conferințe semestriale de coordonare, în cadrul cărora se realizează planificarea ofertelor pe un orizont de 5 ani. În cadrul primei Conferințe de Angajare a Capacităților Militare (Bruxelles, noiembrie 2004), au fost avansate primele 13 formule ale Grupurilor de Luptă în configurații naționale și multinaționale. Până în prezent au fost anunțate contribuții din partea a 25 state membre, 1 stat candidat (Turcia) și 1 stat terț (Norvegia) privind constituirea a 15 Grupuri de Luptă, în perioada 2007- 2010. În prima parte a anului 2007, printr-un document comun germano-portughezo-sloven, s-a propus revizuirea Conceptului privind Răspunsul Militar Rapid al UE (MRRC) într-o abordare unitară, prin integrarea celor trei dimensiuni (terestră, aeriană și maritimă). Elaborarea conceptului este în curs de realizare.

Capacitatea de a disloca rapid forțe pentru a răspunde unei crize, în special în contextul obiectivului atingerii capacității operaționale depline pentru Grupurile de Luptă, a reprezentat una din problemele cheie în domeniul dezvoltării capacităților militare ale UE. Obiectivul Global 2010 face, de asemenea, referiri la capacitatea de dislocare, ca obiectiv cheie pentru eforturile statelor membre.

În vederea realizării coordonării eficiente a mijloacelor și resurselor disponibile s-a urmărit conectarea centrelor de transport naționale și multinaționale. În acest sens, rezultatul concret constă în sincronizarea serviciilor oferite de Centrul European pentru Coordonarea Mișcării, Comitetul Director Multinațional pentru Transportul Maritim, Centrul de Coordonare a Transporturilor Maritime de la Atena. În cadrul Centrului European pentru Coordonarea Mișcării de la Eindhoven a fost creată o Celulă de Coordonare a Transportului Strategic Aerian ca autoritate responsabilă de gestionare a contractului SALIS (Soluția Interimară pentru Transportul Strategic Aerian - Strategic Airlift Interim Solution). Acest contract reprezintă soluția interimară identificată la nivelul UE pentru remedierea deficitului în domeniul transportului strategic aerian. În baza acestui contract, sunt închiriate capacități de transport aerian de mare capacitate, de tip AN-124, de către state membre UE și NATO care pot utiliza aceste capacități pentru scopuri naționale, în cadrul Uniunii sau pentru NATO. Soluția pe termen lung identificată la nivelul Uniunii constă în implementarea conceptului de Flotă Europeană de Transport Aerian.

Agenția Europeană de Apărare

Agenția a devenit pe deplin operațională, la 6 luni de la înființare, începând cu data de 1 ianuarie 2005. Având o abordare conceptuală integrată, orientată de nevoile și cerințele de capacități militare, conform ambițiilor politice reflectate în Politica Europeană de Securitate și Apărare, EDA a dezvoltat mecanisme de lucru pe principiul sinergiei eforturilor, care angajează toți actorii relevanți în procesele conduse de EDA. Astfel, în proiectele și inițiativele EDA sunt implicate guvernele țărilor membre participante la EDA (în principal ministerele apărării), structurile militare ale Consiliului UE (EUMC și EUMS – în procesele de dezvoltare a capacităților militare), alte instituții comunitare precum Comisia Europeană și Parlamentul European (legislația comunitară privind achizițiile publice pentru apărare, programul cadru de cercetare privind securitatea, proiecte privind capacitățile cu dublă utilizare – civilă și militară), actori externi (NATO, industria europeană de apărare, organizații europene de profil, medii academice și de cercetare).

Fiecare din cei patru ani de existență a EDA a fost marcat de realizări majore în cadrul acesteia, cu profunde implicații la nivel european. În anul 2005 a fost pregătit și adoptat de către miniștrii apărării din țările membre Regimul interguvernamental, voluntar și fără implicații juridice, pentru încurajarea competiției pe piața europeană a echipamentelor de apărare, reglementat prin Codul de Conduită privind achizițiile transfrontaliere pentru apărare. Intrat în vigoare la 1 iulie 2006, în varianta inițială a ofertelor guvernamentale de contracte pentru industria de apărare, Regimul a avut succes în ceea ce privește angajarea guvernelor în această inițiativă. În martie 2007, Regimul a fost completat cu un nou buletin electronic destinat ofertelor prim

contractorilor din industria de apărare pentru subcontractorii industriali din lanțul de furnizare, care vine să susțină IMM-urile din industria europeană de apărare. Există însă o reticență în accesarea și acordarea contractelor de achiziții pe baze transfrontaliere, determinată, între altele, de lipsa unor reglementări juridice europene în domeniul securității înzestrării și informațiilor, transferurilor intracomunitare de echipamente și servicii pentru apărare, dar și de faptul că statele membre se prevalează de prevederile Art. 296 din Tratatul de Constituire a Comunității Europene, care exceptează piața produselor de apărare de la regulile competiției.

Anul 2005 a însemnat și preluarea portofoliului de proiecte de colaborare în domeniul armamentelor, cercetare și tehnologii (R&T) în domeniul apărării, de la organizațiile europene de profil (Grupul de Armamente Vest-European, Organizația de Armamente Vest-Europeană), care ulterior au fost desființate. De asemenea, în trimestrul I 2006, s-a încheiat procesul de „migrare” a Grupurilor de proiect ale ECAP, de la EUMC la EDA, exceptând problemele de doctrină și instrucție.

Prioritatea anului 2006 pentru EDA a constituit-o elaborarea Viziunii pe termen lung (Long Term Vision/ LTV 2025) privind nevoile europene de capacități operaționale și industriale de apărare, în colaborare cu Institutul de Studii de Securitate al UE și EUMC, respectiv EUMS. În același timp, a fost pregătită lansarea primului program de interes general pentru statele membre, de investiții comune în R&T din domeniul „Protecția forțelor”, domeniu deficitar în cadrul procesului de dezvoltare a capacităților militare europene. Implementarea programului a început la 1 ianuarie 2007.

Anul 2007 a însemnat lansarea și dezvoltarea unor procese și inițiative europene strategice sub egida EDA. Astfel, la 1 ianuarie 2007, a fost lansat procesul de elaborare a Planului de dezvoltare a capacităților (Capability Development Plan/CDP), cu multiple implicații asupra celorlalte proiecte majore ale EDA: strategia privind Baza europeană industrială și tehnologică a apărării, strategia europeană privind R&T din apărare, standardizarea și dezvoltarea cooperării în domeniul armamentelor. Totodată, în cadrul EDA se desfășoară un amplu proces de îmbunătățire a generării proiectelor comune în domeniul R&T.

În anul 2008 a fost finalizat și agreat un prim proiect integrat al CDP, primul document programatic care evidențiază prioritățile privind dezvoltarea capacităților la nivel european, bazat pe rezultatele obținute pe cele patru domenii de lucru (o listă de priorități privind deficitele de capacități militare rezultate din procesul HLG 2010, direcții de dezvoltare a capacităților bazate pe LTV și alte studii, oportunități de colaborare în cadrul programelor din domeniul apărării furnizate de statele membre pentru baza de date din cadrul EDA și lecții desprinse din experiența curentă a UE pentru viitoarele capacități militare). Unul dintre proiectele majore, finanțat din bugetul operațional al EDA pe 2008, se bazează pe cooperarea inter-piloni (Comisia Europeană) și un studiu de fezabilitate al EDA, vizează realizarea tehnologiilor din apărare care să permită inserarea UAV în traficul aerian european. Alte proiecte concrete de dezvoltare a capacităților militare precum: „Echipament de luptă pentru soldatul terestru”, „Specificații pentru camuflajul european” și „Măsuri împotriva minelor maritime” (MMCM), „Flota Europeană de Transport Aerian” (EATF) și „Muniții cu impact redus asupra mediului” (ERM), cu un rol important în dezvoltarea capacităților militare, au fost impulsionate după adoptarea CDP.

Inițiativa a 12 state membre ale Agenției Europene de Apărare de a semna o Declarație de Intenție privind constituirea unei Flote Europene de Transport Aerian, reprezintă o dezvoltare de cea mai mare importanță pe agenda EDA. Conceptului de Flotă Europeană de Transport Aerian are ca scop identificarea de soluții concrete pentru utilizarea mai eficientă a capacităților tactice și strategice de transport aerian ale statelor membre UE. Realizarea acestui obiectiv se poate face în principal prin formarea unei unități multinaționale înzestrată cu aeronave de tipul A 400 M, precum și prin utilizarea în comun a capacităților de transport, puse la dispoziție de către statele membre.

Transportul intra-teatru și deficitul înregistrat în domeniul elicopterelor în operații reprezintă un subiect care preocupă atât statele membre UE, cât și NATO. Ca urmare, Marea Britanie a inițiat, un fond special destinat perfecționării capacității operaționale a elicopterelor. Fondurile alocate vor fi atribuite statelor care se vor angaja ferm să desfășoare astfel de capacități în operații de gestionare a crizelor derulate sub auspiciul NATO, UE și ONU. Totodată, Agenția Europeană de Apărare a lansat Programul Tactic în domeniul Elicopterelor, care presupune activități paralele în domeniul pregătirii și stabilirea de facilități pentru instruire. Pe termen mediu, modernizarea elicopterelor vizează identificarea unor posibile programe de cooperare între statele

membre care operează elicoptere dezvoltate pe aceeași platformă constructivă. Pe termen lung se intenționează dezvoltarea unei flote de elicoptere de transport de mare capacitate, pe baza inițiativei franco-germane, care urmează să fie transformată într-un program de colaborare între statele interesate, în cadrul Agenției.

La 10 ani de la semnarea acordului de la Saint - Malo, Consiliul European din decembrie 2008 a adoptat Declarația privind consolidarea capacităților în cuprinsul căreia sunt evidențiate unele obiective importante privind dezvoltarea capacităților necesare pregătirii și desfășurării operațiilor PESA, inclusiv noi metode de dezvoltare a capacităților (specializare, punere și utilizare în comun de capacități, partajare), precum și în ceea ce privește dezvoltarea Bazei Tehnologice și Industriale de Apărare Europene (EDTIB). Totodată, au fost elaborate și aprobate strategiile europene privind R&T în domeniul apărării (EDRT) și cooperarea în domeniul armamentelor (EDEM). În prezent, cele 2 strategii sunt în curs de implementare.

O abordare coordonată și complementară a inițiativelor actuale, în cadrul UE, va duce la utilizarea mai eficientă a resurselor disponibile. De asemenea, se va analiza impactul pe care intrarea în vigoare a Tratatului de Reformă a UE, semnat în decembrie 2007, cu ocazia Consiliului European de la Lisabona, îl va avea asupra dezvoltării capacităților militare și funcționării Agenției Europene de Apărare.

II. Capacitățile Civile

Dezvoltarea capacităților civile reprezintă o componentă la fel de importantă pentru PESA ca și cea militară. Consiliul European de la Feira, din iunie 2000, a stabilit patru domenii prioritare de acțiune în domeniul gestionării managementului crizelor civile. Uniunea urma să acționeze în direcția consolidării capacităților civile în domeniul poliție (pentru a permite UE să deruleze întreaga gamă de misiuni civile), stat de drept (în scopul consolidării sistemelor judiciare), administrare civilă (pentru a sprijini autoritățile locale în perioade de criză în domeniile administrativ, social, infrastructură), protecție civilă (sprijin rapid în cazul unor dezastre în contextul unor conflicte politice).

Contribuțiile voluntare ale statelor membre în cadrul conferințelor de angajament ulterioare au fost superioare numeric obiectivelor fixate, problema constând în dificultatea anticipării disponibilității acestor capacități în eventualitatea utilizării acestora. În contextul adoptării Strategiei Europene de Securitate, acestor domenii prioritare li s-au adăugat misiunile de monitorizare și sprijinire a activității reprezentanților speciali ai UE (prin contribuții ale statelor membre de experți în domeniile drepturilor omului, consiliere politică, reforma sectorului de securitate, mediere, controlul frontierelor, dezarmare, demobilizare și reintegrare, politici de media).

Consiliul European din iunie 2004 a adoptat un plan de acțiune în domeniul managementului crizelor civile care vizează constituirea unor echipe multifuncționale rapid dislocabile, îmbunătățirea interoperabilității, a procedurilor privind susținerea tehnică a unei operații (aspectele financiare, achizițiile), precum și dezvoltarea unui nou obiectiv global în domeniul civil.

Pe baza evoluțiilor anterioare în domeniul dezvoltării capacităților civile ale Uniunii, Consiliul European din decembrie 2004 a aprobat Obiectivul Global Civil 2008. Conform acestuia, Uniunea trebuia să fie capabilă să lanseze simultan misiuni de management a crizelor civile la diferite grade de angajare, rapid dislocabile (30 de zile), posibil pentru perioade lungi de timp. Misiunile civile pot fi lansate autonom, comun sau în strânsă cooperare/coordonare cu o operație militară a UE. Celula Civil-Militară are un rol important în acest sens. Implementarea Obiectivului Global Civil 2008 este supervizată de Comitetul Politic și de Securitate, sprijinit de CIVCOM (Comitetul pentru aspectele Civile în domeniul Managementului Crizelor).

În cursul anului 2007 s-a început crearea Echipele de Răspuns la Crize, ca parte a dezvoltării capacității operaționale în domeniul managementului crizelor civile ale UE. Acestea sunt constituite din experți civili în diferite domenii (achiziții, logistică, sisteme de comunicații), care participă în misiuni de prospectare și evaluare a situației din teren înainte de lansarea operațiunii propriu-zise și pentru fazele inițiale ale operațiilor (aprox. 100 experți). Echipele de Răspuns Rapid au fost dislocate în misiunea EUPOL Afganistan, dar și în sprijinul misiunii EUPM din Bosnia-Hertegovina. De asemenea, 7 experți care fac parte din aceste CRT-uri au fost dislocați în EUMM Georgia.

La nivelul UE a fost adoptat, în 19 noiembrie 2007, Obiectivul Civil Global 2010. Prin noul Obiectiv Civil Global 2010 se dorește asigurarea sinergiei în utilizarea capacităților militare și civile, având la baza procesul de planificare a capacităților civile PESA agreeat de Consiliu.

Forța Europeană de Jandarmerie

În data de 17 ianuarie 2004, miniștrii apărării din Franța, Italia, Olanda, Spania și Portugalia au semnat un document prin care s-au pus bazele unei forțe care să răspundă cerințelor UE, dar și altor organisme internaționale, de îndeplinire a unor misiuni specifice, în cadrul operațiilor de management a crizelor. Forța Europeană de Jandarmerie nu este o structură a UE, ci un instrument al acesteia, formată din unități de poliție cu statut militar și atribuții în domeniul poliției, puse la dispoziție de către statele fondatoare pe baze voluntare.

Forța se află sub controlul politic al Comitetului Ministerial Interdepartamental, constituit la nivelul miniștrilor apărării sau de interne, în funcție de apartenența elementelor din structura acesteia. La 21 ianuarie 2005 a fost nominalizat comandantul Forței, iar la 15 februarie 2005 s-a înființat comandamentul permanent al acesteia, situat la Vicenza, în Italia.

Obiectivele Forței Europene de Jandarmerie sunt de a conduce misiuni de poliție în operațiuni de management a crizelor și să participe ca structură operațională în misiuni sub mandat UE, alte organizații internaționale sau coaliții ad-hoc. Scenariile acoperă toate aspectele unei operații de management a crizelor în îndeplinirea funcțiilor de poliție, conform scenariilor de substituție (a forțelor de poliție locale de către forțe de poliție internațională), de consolidare a poliției (monitorizare, consiliere, restructurare și instruire), precum și umanitar (dezastre naturale sau provocate de om). Forța poate, în termen de 30 de zile, disloca 800 de jandarmi, inclusiv comandamentul.

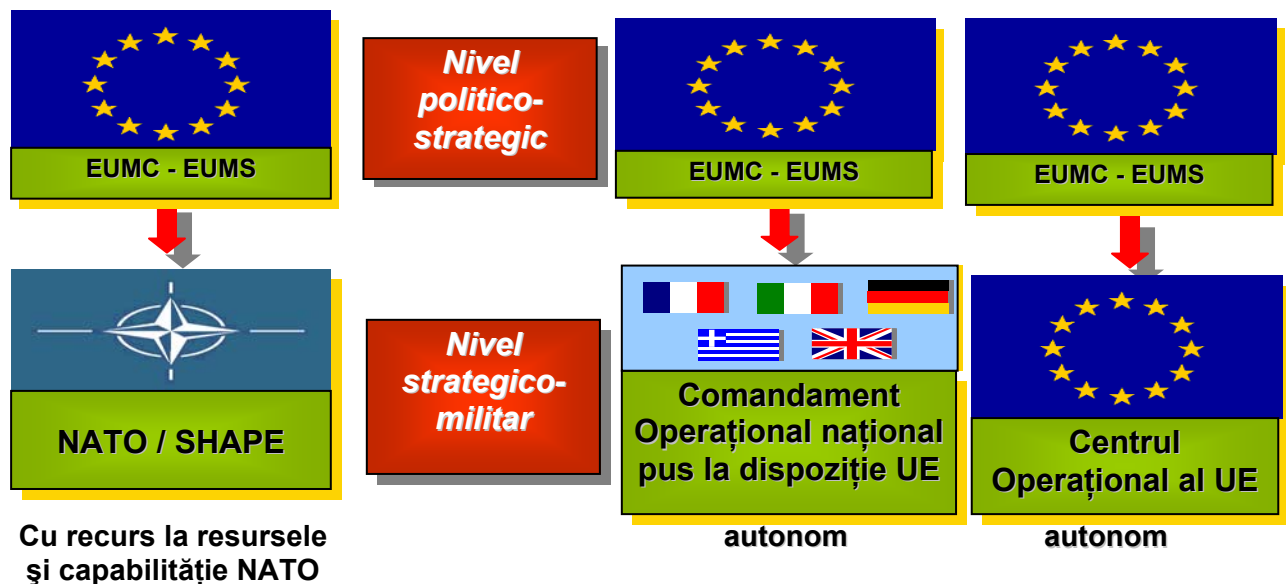

IV. OPERAȚII ȘI MISIUNI SUB EGIDA PESA

Procesul decizional pentru operații de management al crizelor

Articolele 17.2 și 25 din Tratatul Uniunii Europene fac referiri la „managementul crizelor” din perspectiva tipului de operații care pot fi derulate de către UE și definește rolul Consiliului UE și al Comitetului Politic și de Securitate în acest context.

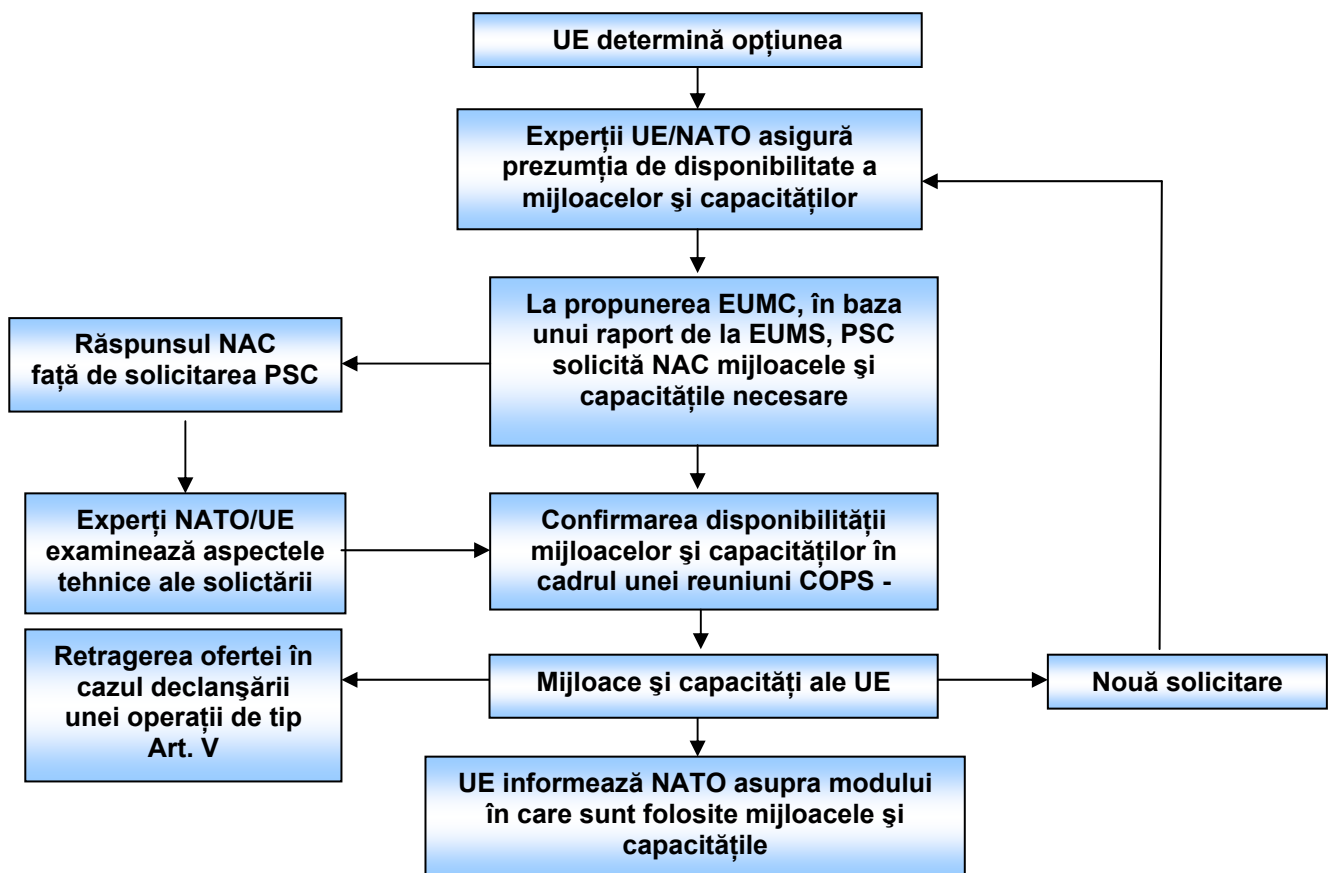
Uniunea Europeană poate lansa o operație de management al crizelor, fie cu recurs la capacitățile și resursele NATO, fie autonom. Concordia și Althea sunt exemple de misiuni derulate cu recurs la capacitățile și resursele NATO, în timp ce Artemis și EUFOR, în R.D. Congo, precum și EUFOR Ciad și Republica Centrafricană sunt exemple de misiuni militare autonome ale UE.

În cazul declanșării unei operații cu recurs la resursele și capacitățile NATO, cadrul de cooperare este fundamentat de Acordurile „Berlin Plus”. Încheierea formală a Acordurilor „Berlin Plus”, în martie 2003, a stabilit bazele cooperării între UE și NATO în domeniul managementului crizelor. Denumirea acordurilor își are originea în precedentele acorduri dintre NATO și Uniunea Europei Occidentale, prin care se permitea UE să folosească resurse și capacități militare „separabile, dar nu separate” ale Alianței în derularea unor operații militare. Acordurile „Berlin Plus” au la bază patru caracteristici majore: 1. UE are acces asigurat la capacitățile de planificare ale NATO; 2. există prezumția că resursele și capacitățile pre-identificate sunt disponibile; 3. UE are acces la opțiunile de comandă europene din cadrul NATO, inclusiv din perspectiva rolului adjunctului comandantului suprem al forțelor aliate în Europa (DSACEUR); 4. existența de acorduri privind securitatea informațiilor între cele două organizații.

În această situație, procesul de planificare operațională este condus de la nivelul SHAPE, comanda operațională este asigurată de către DSACEUR, care raportează Comitetului Militar al UE. În ceea ce privește responsabilitatea Consiliului, Comitetul Politic și de Securitate al UE își exercită controlul politic și orientarea strategică.

Mecanismul de consultare pentru asigurarea accesului UE la mijloacele și capacitățile NATO, în cazul unei operații conduse de UE în baza acordurilor „Berlin+”, parcurge etapele prezentate în figura următoare:

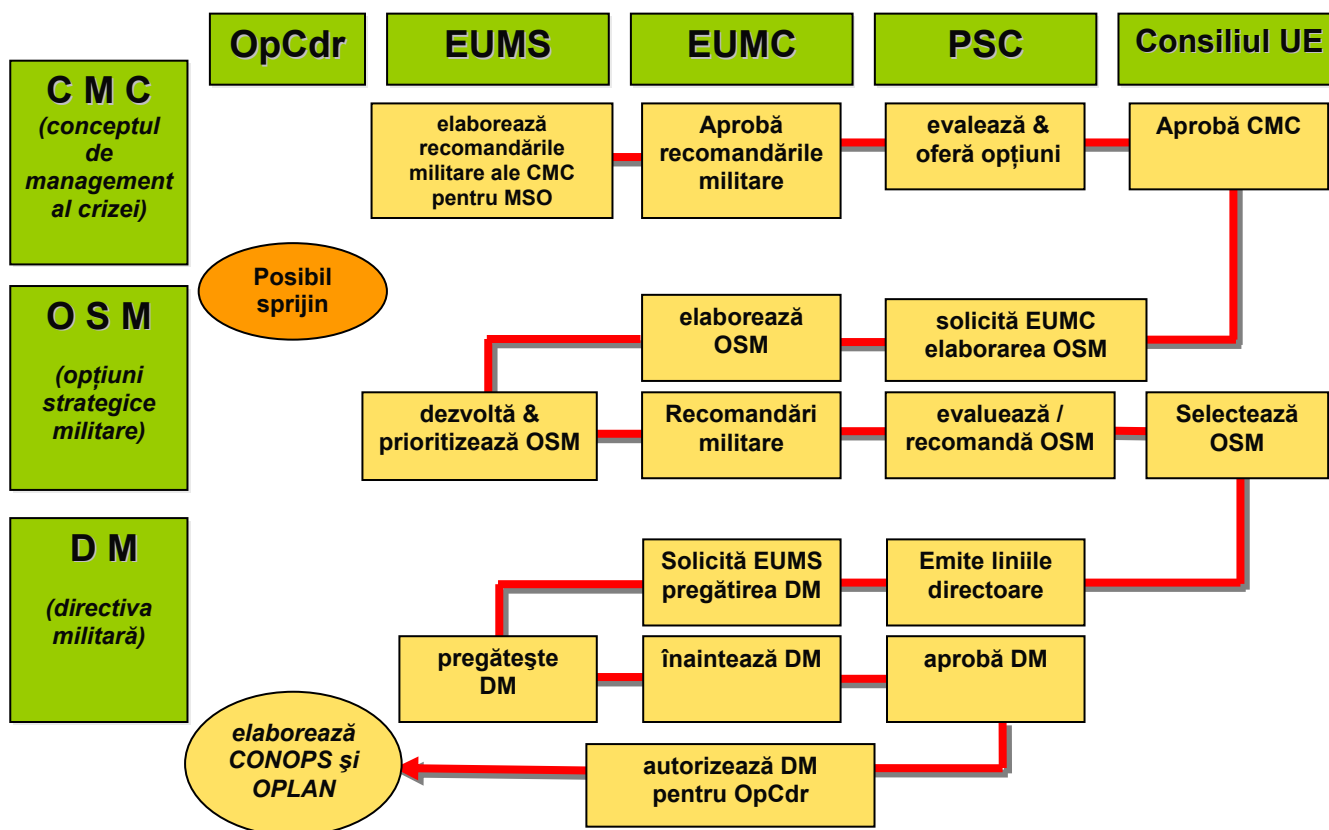
În cazul unei misiuni autonome de management al crizelor, Comitetul Politic și de Securitate este structura care gestionează situația de criză și examinează opțiunile care pot reprezenta răspunsul Uniunii la criză. Procesul pre-operațional este unul iterativ. Există trei faze majore: dezvoltarea conceptului de management al crizei, elaborarea opțiunilor strategice și planificarea operațională concretă.

Comitetul Politic și de Securitate este responsabil de elaborarea Conceptului de Management al Crizei, care prezintă obiectivele politice și militare ale misiunii. Specificațiile de ordin militar au la bază recomandările Comitetului Militar, sprijinit la rândul său de expertiza Statului Major Militar. În aceeași logică, recomandările civile sunt oferite de Comitetul pentru Aspectele Civile în Managementul Crizelor. După aprobarea de către Consiliu UE a Conceptului, COPS însărcinează Comitetul Militar cu elaborarea opțiunilor militare strategice. EUMC transmite opțiunile COPS împreună cu propriile recomandări. COPS evaluează opțiunile militare strategice și propune un proiect de decizie spre aprobare Consiliului. Următorul pas este desemnarea comandantului operației și comandantului forței.

COPS solicită EUMC elaborarea directivei de planificare a operației. În baza aprobării acesteia de către COPS, comandantul operației schițează conceptul operației (CONOPS) și planul operațional (OPLAN), care sunt evaluate la nivelul EUMC și COPS și înaintate COREPER. În general, avizul COREPER este urmat de decizia favorabilă a Consiliului UE.

Ofertele formale de pachete de forțe se fac de către statele membre, pe baze voluntare, în cadrul unei Conferințe de Generare a Forței, la care pot participa și propune oferte și țările terțe interesate. Următoarea etapă constă în crearea unui Comitet al Contributorilor, în care sunt discutate și rezolvate toate problemele practice legate de operație.

Procesul de planificare strategică militară pentru o operație autonomă a UE

Finanțarea operațiilor de management al crizelor

Finanțarea operațiilor UE are drept bază legală art. 28 din Tratatul Uniunii Europene, prin care sunt definite tipurile de operații ale UE: 1. operații finanțate din bugetul comunitar, 2. misiunile PESC fără implicații militare sau de apărare finanțate din bugetul PESC și 3. operații militare sau cu implicații în domeniul apărării.

Dată fiind natura pur interguvernamentală a PESA, operațiile militare sau cu implicații în domeniul apărării nu pot fi finanțate din bugetul comun. Soluția alternativă a fost definirea unei formule privind costurile comune prin raportarea la produsul național brut sau prin costuri individuale după principiul conform căruia statele care participă își finanțează propria contribuție ("costs lie where they fall"). Prin decizia Consiliului UE 197/2004, modificată în anul 2007 și ulterior în decembrie 2008, a fost adoptat mecanismul de administrare a costurilor comune ale operațiilor militare UE cunoscut sub denumirea de "Mecanismul "Athena". Costurile comune acoperă în principal costurile legate de funcționarea comandamentelor, de susținere a forței, de transport, precum și de acoperire a cheltuielilor legate de derularea unei operații UE de tip „Berlin Plus”.

Operații UE de management al crizelor

Prima operație de management al crizelor a fost lansată de Uniunea Europeană în cursul anului 2003. Până în prezent, UE a desfășurat operații de tip militar, civil sau civil-militar, în Balcanii de Vest, Africa, Orientul Mijlociu, Asia de Sud-Est, Europa de Est și Caucazul de Sud. Distincția dintre operațiile militare și civile în cadrul PESA este, în multe cazuri, artificială. Numeroase misiuni civile implică sprijin militar, iar operațiile militare sunt urmate de misiuni civile sau de programe de asistență și dezvoltare ale Comisiei Europene. Primele misiuni militare și civile ale Uniunii s-au desfășurat în Balcanii de Vest.

Misiuni în Balcanii de Vest

„EUFOR Althea”, lansată la 2 decembrie 2004, este misiunea militară cea mai importantă condusă de UE în Bosnia și Herțegovina (BiH), desfășurată cu recurs la capacitățile NATO, în baza Acordurilor „Berlin Plus”. Misiunea vizează menținerea unui mediu de securitate sigur în vederea implementării prevederilor Acordului de la Dayton. Comandantul operației este general locotenent John McColl (Marea Britanie).

Comandantul forței: Începând cu data de 04.12.2008 comanda forței a fost preluată de generalul maior Stefano Castagnotta (Italia) care l-a înlocuit pe generalul maior Ignacio Martin (Spania).

Nivelul forței a fost inițial de aproximativ 5900 militari reprezentând contribuții din partea a 22 state membre UE și a 11 state terțe. Pe lângă responsabilitățile militare, EUFOR poate acționa în sprijinul Reprezentantului Special al UE în BiH, prin susținerea luptei împotriva crimei organizate, și include Unitatea de Poliție Integrată, plasată sub comandă militară.

În conformitate cu „Concepția privind tranziția EUFOR în vederea finalizării operației Althea” a fost demarat procesul de redimensionarea a prezenței militare a UE în BiH în cursul anului 2007, în sensul unei reduceri graduale a efectivelor militare și obținerea unei forțe mai suplă, adaptate noului mediu de securitate. La sfârșitul lunii august 2007 a fost încheiată prima etapă a tranziției, prezența UE situându-se la un nivel de 2.500 militari. Gradual, în funcție de situația de securitate, se va trece la următoarele faze ale procesului de tranziție.

Pe timpul Președinției Franceze a UE, cu ocazia reuniunii informale a miniștrilor apărării din statele membre UE, Deuille, 1-2 oct. 2008, Comandantul operației a prezentat 4 opțiuni posibile referitoare la viitorul Althea și anume: menținerea situației actuale, reconfigurarea misiunii prin diminuarea prezenței militare actuale; tranziția spre o misiune civilă fără puteri executive; precum și încheierea operației. În cadrul reuniunii CAGRE din 10 noiembrie 2008, Secretariatul General al Consiliului în strânsă colaborare cu Comandantul Operației, au elaborat un document care detaliază Opțiunea 3 – Evolution towards a *Non-Executive Capacity – Building and Training Operation* și anume o misiune non-executivă având ca obiective de bază monitorizarea, consilierea Forțelor Armate bosniace, asigurarea de sprijin tehnic, expertiză și *capacity building*.

Ca și perspectivă, se are în vedere ca decizia privind reconfigurarea misiunii să fie luată în primăvara anului 2009. În urma reconfigurării, operația va avea ca dimensiuni aproximativ 200-300 militari.

România și-a exprimat poziția referitoare la perspectivele operației pronunțându-se pentru continuarea unei prezențe a UE în Bosnia, cu responsabilități în domeniile monitorizării și asistenței oferite autorităților locale, în procesele de reformă și de pregătire în domeniul apărării. De asemenea, prezența UE în zonă va fi necesară atât cât misiunea UE va contribui la menținerea unui mediu de securitate sigur și stabil în BiH.

„EUPM” (Misiunea de Poliție a UE în Bosnia și Herțegovina) a fost prima misiune civilă de management al crizelor, având ca obiectiv sprijinirea procesului de reformă și modernizare a forțelor de poliție din Bosnia. Totodată misiunea acordă asistență în domeniul instruirii și în lupta împotriva crimei organizate și a corupției. A fost lansată la data de 1 ianuarie 2003, cu un efectiv de peste 500 ofițeri de poliție din 33 de țări (inclusiv 9 state terțe). Șeful misiunii este generalul de brigadă Vincenzo Coppola (Italia). Activitățile civile și ale UE în Bosnia și Herțegovina sunt derulate în cadrul abordării integrate de către Reprezentantul Special al UE în zonă.

În decembrie 2007, Raportul Președinției portugheze privind PESA sublinia că, deși EUPM a promovat și sprijinit intens restructurarea poliției, Bosnia și Herțegovina nu a realizat progrese semnificative în acest sens. Cu toate acestea, în ciuda situației politice interne dificile, au fost încheiate acorduri la nivelul poliției în domeniul luptei împotriva crimei organizate și au fost consolidate instituțional îndeosebi „Agenția privind Investigațiile și Protecția de Stat”, precum și „Poliția de Frontieră”. În urma raportului de evaluare a misiunii, realizat de șeful misiunii a rezultat faptul că, misiunea s-a concentrat în ultima perioadă pe combaterea crimei organizate, inclusiv prin întărirea cooperării dintre poliție și procurori.

În acest context, Consiliul a decis ca misiunea să fie prelungită până la 31 decembrie 2009, cu un efectiv de 205 de persoane. De asemenea, este posibil ca, începând din 2010, sprijinul UE să fie concretizat într-o formă de asistență comunitară. Stefan Feller l-a succedat începând cu 1 noiembrie 2008 pe Vincenzo Coppola ca șef al misiunii.

“**Concordia**” în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei a fost prima misiune militară lansată de UE și prima derulată cu recurs la mijloacele și capacitățile NATO. A reprezentat o modalitate practică de testare a funcționării Acordurilor „Berlin Plus”. Misiunea UE a înlocuit operația “Allied Harmony” a NATO și a avut drept scop asigurarea unui mediu sigur pentru implementarea Acordurilor de la Ohrid. La misiune au participat 350 militari din 26 de state membre și terțe. Comandamentul operațional a fost localizat la SHAPE, comandantul operației fiind generalul Reiner Feist, DSACEUR în acea perioadă. Misiunea lansată la 31 martie 2003 s-a încheiat la 15 decembrie 2003. A fost înlocuită de misiunea de poliție „Proxima”.

„**EUPOL Proxima**”, Misiunea de Poliție a UE în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (FYROM), a reprezentat continuarea în plan civil a misiunii „Concordia”. A fost lansată în decembrie 2003, cu un personal de aproximativ 200 ofițeri de poliție, și a fost încheiată în decembrie 2005. A avut ca obiectiv sprijinirea poliției locale în lupta împotriva corupției și promovarea standardelor europene în domeniu. Din ianuarie 2006, prin decizie a Consiliului, „Proxima” a fost înlocuită de o misiune de consiliere în domeniul poliției („EU Police Advisory Team” – EUPAT) cu obiectivul de a asigura o tranziție eficientă de la instrumentele PESA către proiectele comunitare, gestionate de Comisia Europeană. Mandatul misiunii a expirat (15.12.2005 – 14.06.2006). Reprezentantul Special al UE în FYROM a jucat un rol cheie, fiind responsabil pentru coordonarea tuturor proiectelor Uniunii în această țară.

EUPT Kosovo / misiune PESA în Kosovo a reprezentat o echipă de planificare a UE pentru Kosovo (EU Planning Team for Kosovo – EUPT Kosovo) fiind înființată în aprilie 2006. Mandatul EUPT Kosovo a expirat la 15.06.2008, o dată cu intrarea în vigoare a Constituției Kosovo, Yves de Kermabon fiind desemnat șeful acestei misiunii de planificare PESA în Kosovo.

EULEX Kosovo a fost lansată ca urmare a Acțiunii Comune adoptate de Consiliu în data de 4 februarie 2008, având 3 domenii prioritare de acțiune: poliție, justiție și vamă. În acest sens, activitățile misiunii din Kosovo se vor concretiza în monitorizare, consiliere a instituțiilor competente cu aceste responsabilități executive. În planificarea misiunii s-a ținut cont de faptul că responsabilitatea principală în administrarea Kosovo va reveni autorităților de la Priștina (favorabile unei misiuni UE). EULEX Kosovo reprezintă, din punct de vedere numeric și al mandatului (până la 15 iunie 2010), cea mai importantă și complexă misiune civilă a UE. În prezent, misiunea a atins Capacitatea Inițială Operațională (IOC) la data de 2 decembrie 2008, fiind dislocați aprox. 1600 persoane; responsabilitățile operaționale ale misiunii au început la 9 decembrie 2008. În urma reuniunii CS ONU din 26 noiembrie 2008 a rezultat un mandat clar pentru continuarea reconfigurării UNMIK și a fost recunoscut rolul EULEX în domeniul supremației legii în Kosovo.

Misiuni în Africa

Uniunea Europeană este implicată în procesul de tranziție din Republica Democratică Congo, atât prin instrumentele de tip comunitar (asistență financiară pentru dezvoltare), cât și prin misiunile militare, de securitate și de poliție. Diferitele activități ale Uniunii în R.D. Congo sunt derulate în strânsă coordonare cu Reprezentatul Special al UE pentru zona Marilor Lacuri. Prima misiune militară autonomă a Uniunii Europene a fost lansată în Africa, în RD Congo. În baza solicitării ONU de sprijin a forței de menținere a păcii a Națiunilor Unite, UE a decis lansarea unei misiuni militare autonome, denumită “**Artemis**”. Obiectivul operației a fost de a oferi o forță temporară de stabilizare, până la sosirea unei forțe consolidate de menținere a păcii a ONU (MONUC). Misiunea a fost una de tip reacție rapidă, în condițiile timpului scurt disponibil pentru răspunsul UE, reprezentând o ocazie utilă pentru verificarea practică a mecanismelor și procedurilor. Satisfacerea cu succes a criteriilor vizând procesul decizional, planificarea operațională și dislocarea rapidă, precum și desfășurarea

propriu-zisă și extragerea forței din teatru au constituit elemente utile pentru dezvoltarea ulterioară a proiectului Grupurilor de Luptă. Misiunea, lansată în iunie 2003 și încheiată în septembrie același an, a avut drept națiune cadru Franța, care a pus la dispoziție și structurile de comandă operațională și comandamentul forței. Nivelul forței a fost de 2000 de militari (cea mai mare parte, 1700, au fost militari francezi). La misiune au contribuit și alte state membre UE, precum și state terțe (Brazilia, Canada și Africa de Sud).

În decembrie 2003, Consiliul UE a decis sprijinirea acțiunii ONU în RD Congo, privind crearea unei Unități Integrate de Poliție (IPU) care să cuprindă reprezentanți ai tuturor fracțiunilor politice congoleze. La sfârșitul anului 2004, Consiliul UE a decis lansarea unei misiuni de poliție (**EUPOL Kinshasa**) care să sprijine activitatea Unității Integrate de Poliție (IPU). Mandatul misiunii EUPOL Kinshasa s-a încheiat la 30 iunie 2007, dar sprijinul UE a continuat începând cu 1 iulie 2007 printr-o nouă misiune de poliție PESA în domeniul reformei sectorului de securitate – EUPOL RD Congo. Mandatul inițial al misiunii a fost până la 1 iulie 2008, acesta fiind extins până la 30 iunie 2009. Sprijinul UE va fi exclusiv de consiliere în scopul creșterii capacității de coordonare a forțelor de poliție congoleze, responsabilitatea menținerii ordinii și siguranței publice aparținând autorităților congoleze. Din 1 iulie 2007, noua Misiune de poliție în domeniul reformei sectorului de securitate - „**EUPOL RD Congo**” a preluat activitatea misiunii EUPOL Kinshasa. Începând cu această dată, misiunea a contribuit în mod substanțial la pregătirea etapelor în vederea reformei Poliției Naționale Congoleze. Componentă: 39 agenți internaționali focalizați pe domeniul poliției, justiție, precum și 1 expert, pe domeniul drepturilor omului.

„**EUSEC RD Congo**” este o altă misiune a UE în RD Congo, de sprijinire a procesului de reformă a sectorului de securitate în această țară. Misiunea, lansată în iunie 2005, a avut un mandat inițial de 1 an, ulterior misiunea a fost extinsă succesiv, în prezent având un mandat până la sfârșitul lunii iunie 2009. În ciuda situației tensionate din estul țării, au continuat eforturile în domeniul reformei sectorului de securitate. Misiunea EUSEC RD Congo a contribuit la definirea unui viitor model pentru Forțele Armate ale RD Congo. În prezent, la solicitarea ministrului apărării congolez, proiectul Chain of payments, a fost extins la întreaga armată congoleză.

„**EUFOR RD Congo**”. În contextul unei solicitări a ONU, la 23 martie 2006 Consiliul UE a aprobat lansarea unei misiuni de sprijin a forței de menținere a păcii a Națiunilor Unite din RD Congo (MONUC), pe parcursul procesului electoral (perioada iunie – octombrie 2006). În cadrul reuniunii COPS a fost convenită denumirea operației „**EUFOR RD Congo**”, precum și funcțiile de comandant al operațiunii - general lt. Karlheinz Vierck (Germania), respectiv de comandant al forței UE – gl. maior Christian Damay (Franța). Misiunea a fost autonomă, comandamentul operațional fiind pus la dispoziție de Germania (Postdam), iar comandamentul forței (FHQ) a fost la Kinshasa. Conceptul operației a prevăzut dislocarea unei componente de aproximativ 1.000 de militari în RD Congo precum și o rezervă de nivel batalion (staționat în Gabon).

În paralel, Comisia Europeană a desfășurat o misiune de observare a alegerilor (EOM). Șeful misiunii: generalul (rez) Morillon, membru al Parlamentului European. Misiunea a avut un efectiv total de 250 de persoane, respectiv 100 observatori pe termen lung, printre care și 16 observatori din țări terțe, Norvegia, Elveția și Canada; 150 de observatori pe termen scurt – recrutați pe plan local.

S-a avut în vedere lansarea unei singure misiuni de consiliere și asistență în domeniul reformei sectorului de securitate (SSR) în RD Congo. În prezent conceptul SSR este implementat în continuare prin cele două misiuni distincte, prin prelungirea mandatelor acestora (EUPOL RDC și EUSEC RD Congo).

Pe lângă angajamentele din zona Marilor Lacuri, UE derulat o operație civil-militară, în strânsă cooperare cu alte instrumente comunitare ale Uniunii, în **regiunea Darfur din Sudan**. Regiunea este marcată în continuare de o criză umanitară profundă care afectează peste 2 milioane de persoane, cauzată de conflictul dintre fracțiuni rebele și autoritățile sudaneze. Misiunea a fost lansată în coordonare cu NATO fiind destinată sprijinirii contingentelor Uniunii Africane (UA), AMIS I și II, din Darfur. Misiunea UE de sprijin a UA în Sudan/Darfur a început în iulie 2005 și a avut ca obiectiv acordarea de asistență și sprijin forțelor Uniunii Africane (UA) în domeniul politic, militar și al poliției, în vederea stabilizării situației din DARFUR. În data de 12 iunie 2007 reprezentanții ONU, UA și guvernul sudanez au ajuns la un acord privind implementarea forței hibrid UA/ONU (aprox. 20000 militari și civili)

începând cu 2008. La 31 iunie 2007, Consiliul de Securitate al ONU a autorizat prin Rezoluția nr. 1769/2007 desfășurarea a 20 000 de persoane în cadrul unei operații comune/hibride ONU/UA în Darfur (UNAMID).

Această forță hibridă reprezintă ultima etapă în cadrul unui proces structurat în trei părți pentru consolidarea păcii în Darfur. Conform rezoluției ONU, din data de 31 decembrie 2007, misiunea AMIS este încorporată în UNAMID. Reprezentantul Special al UE în Sudan a avut un rol cheie în coordonarea sprijinului UE pentru UA și alți actori din regiune.

Operația militară a UE în Ciad și Republica Centrafricană – EUFOR Ciad/RCA. La propunerea Franței, la nivelul Consiliului UE a fost aprobată lansarea unei operații militare PESA în Ciad și Republica Centrafricană, pentru securizarea zonei de contact cu Sudanul. După aprobarea Concepției de gestionare a crizei (CMC) și a Acțiunii Comune (septembrie 2007) s-a trecut la faza de planificare operațională. Acțiunea propusă de Franța se desfășoară în baza rezoluției 1778 (2007) a Consiliului de Securitate, forțele UE dislocate urmând să pregătească condițiile necesare preluării misiunii de către ONU. Operația contribuie la protecția refugiaților, facilitarea asistenței umanitare și ajutor în crearea condițiilor de reîntoarcere voluntară a populației dislocate.

Misiunea este limitată în timp (cel mult un an), din momentul atingerii Capacității operaționale inițiale /IOC realizată în 15.03.2008, având o strategie clară de încheiere și un mandat bine determinat, din care nu lipsește coordonarea cu ONU, organizațiile umanitare, instituționale și guvernamentale, inclusiv cu autoritățile ciadiene și africane implicate.

În prezent în urma adoptării de către CS ONU a rezoluției 1834, au fost demarate pregătirile în vederea unui follow-up după EUFOR Ciad/RCA și anume tranziția către o misiune ONU preconizată pentru luna martie 2009. În acest context, a fost stabilită o strânsă colaborare între Secretariatul General al Consiliului de la Bruxelles, Comandamentul Operațional de la Mont Valerian și DPKO din New York. Fiind a treia operație militară autonomă a UE în Africa se apreciază faptul că succesul misiunii va spori credibilitatea UE în calitatea sa de actor global, pe de-o parte, și testează capacitatea UE de furnizor de securitate în Africa sub-sahariană, pe de altă parte.

Guinea Bissau. În luna mai 2007, Consiliul UE și Comisia Europeană au analizat o posibilă opțiune de lansare a unei misiuni PESA de asistență și consiliere în sprijinul reformei sectorului de securitate în Guinea Bissau. În acest sens, a fost aprobat în decembrie 2007, Conceptul de Management al Crizelor (CMC) pentru desfășurarea unei misiuni PESA. Misiunea se înscrie în sprijinul general acordat de UE consolidării păcii și securității în Africa și este complementară activităților COM, desfășurate prin intermediul Fondului European de Dezvoltare (FED).

Obiectivul misiunii este oferirea de consultanță și asistență autorităților locale în domeniul reformei sectorului de securitate, în strânsă cooperare cu ONU și alți actori internaționali. Misiunea are un mandat de 12 luni și este formată din aprox. 15 consilieri militari și civili de rang înalt (armată, poliție, justiție). Aceștia asigură condițiile necesare pentru implementarea SSR. În prezent, misiunea EU SSR Guinea Bissau are un mandat până în luna mai a.c., cu posibilitatea de a fi prelungit.

SPRIJINUL UE ÎN SOMALIA – OPERAȚIA ATALANTA. Prin rezoluția ONU 1816/08, se solicită statelor membre ONU să intensifice coordonarea eforturilor de descurajare a actelor de piraterie maritimă, care s-au intensificat în ultima perioadă în vecinătatea coastelor Somaliei. De asemenea, CS ONU și-a exprimat preocuparea față de amenințarea pe care actele de piraterie și jaf armat comise pentru transportul ajutoarelor umanitare către Somalia, pentru securitatea rutelor maritime comerciale și pentru navigația internațională. Misiunea a fost lansată oficial cu ocazia reuniunii CAGRE din 10 noiembrie 2008. Din decembrie 2008 misiunea a devenit operațională. ATALANTA constituie prima operație maritimă PESA condusă de UE, câteva state membre contribuie cu forțe și capabilități la dispoziția EUNAVFOR. România nu participă la misiune.

Misiuni UE în Orientul Mijlociu și Asia de Sud-Est

Teritoriile palestiniene. În Teritoriile Palestiniene, UE derulează două misiuni, una pentru sprijinirea poliției palestiniene (EU COPPS) și alta de asistență la punctul de frontieră Rafah, dintre Fâșia Gaza și Egipt (EU BAM Rafah).

Misiunea de Poliție a UE în teritoriile palestiniene, condusă de Biroul UE de coordonare a sprijinului poliției palestiniene (EU Co-ordinating Office for Palestinian Police Support COPPS) are ca obiectiv susținerea de către UE a Autorității Palestiniene pentru ameliorarea capacității poliției civile, precum și a celei de impunere a legii și ordinii. Acordă asistență în implementarea Planului de Dezvoltare al Poliției Civile Palestiniene, consiliere și sprijin pentru reforma judiciară. Misiunea a fost lansată la 1 ianuarie 2006 și are un mandat de 3 ani. În urma creșterilor semnificative de personal, în vederea sprijinirii poliției palestiniene, misiunea a fost prelungită până în decembrie 2010.

Misiunea a contribuit la facilitarea realizării păcii și detensionării situației. Uniunea Europeană a reiterat angajamentul misiunii pe aceste direcții.

EU BAM Rafah. Misiunea de asistență a UE la punctul de frontieră Rafah – EU BAM Rafah – a fost lansată în noiembrie 2005, când a fost deschis și punctul de frontieră de la Rafah, în contextul retragerii israeliene din Gaza. Obiectivele misiunii constau în monitorizarea, verificarea și evaluarea respectării de către autoritățile palestiniene a regulilor privind controlul la frontieră, dezvoltarea capacității instituționale în ceea ce privește managementul punctului de frontieră, precum și realizarea legăturii cu misiunea de poliție a UE în Teritoriile Palestiniene. Misiunea, cu o durată inițială de 12 luni, compusă din aproximativ 70 de experți civili, este condusă de Alain Fugas care a preluat misiunea de la generalul maior Pietro Pistolese.

După închiderea punctului de frontieră de la Rafah la 14 iunie 2007 (ca urmare a preluării fâșiei Gaza de către Hamas), misiunea și-a suspendat operațiile, rămânând în stand by pregătită în orice moment pentru activare/dislocare. Ca urmare a angajamentului asumat de UE în zonă, Consiliul din 10 noiembrie 2008 a adoptat Acțiunea Comună prin care se extinde misiunea până în noiembrie 2009.

Ambele misiuni ale UE, împreună cu celelalte instrumente ale UE în regiune sunt coordonate de Reprezentantul Special al Uniunii în Teritoriile Palestiniene, Marc Otte.

EUJUST LEX. În martie 2005, Consiliul UE a decis lansarea unei misiuni de sprijin în vederea consolidării statului de drept prin dezvoltarea sistemului juridic și de poliție irakian (**EU's Integrated Rule of Law Mission for Iraq - EUJUST LEX**). Misiunea constă în furnizarea de asistență și instruire în statele membre UE sau în regiune. Până la sfârșitul anului 2008, misiunea a oferit instruire pentru 1800 judecători, procurori, ofițeri superiori de poliție și din sistemul penitenciar irakian. În acest sens, sunt avute în vedere, în primul rând nevoile exprimate de partea irakiană. Șeful misiunii este Stephen White, fost ofițer britanic de poliție. Mandatul misiunii a fost extins până la 30 iunie 2009.

Misiunea din Aceh/Indonezia. În contextul solicitării guvernului indonezian și a mișcării separatiste GAM, Consiliul UE a decis lansarea **Misiunii de Monitorizare în Aceh/Indonezia (AMM)** pentru demobilizarea și dezarmarea forțelor rebele, re poziționarea forțelor militare și de poliție, reintegrarea membrilor GAM. Totodată misiunea a vizat asigurarea asistenței în domeniul respectării drepturilor omului, susținerea procesului de reformă, a sistemului juridic și legislativ, stabilirea și menținerea legăturilor și cooperării cu părțile implicate în procesul de pace. Faza operațională a misiunii a început la 15 septembrie 2005. La misiunea UE au participat 210 monitori (din state membre UE, Norvegia și Elveția, din state ASEAN, precum și 9 din organizații internaționale). Misiunea a fost sprijinită de 78 de persoane din structurile locale din Aceh. AMM s-a încheiat în septembrie 2006.

Misiunea de poliție civilă a UE în Afganistan. La 30 mai 2007, a fost adoptată Acțiunea Comună a Consiliului UE privind lansarea misiunii EUPOL Afghanistan. Faza operațională a misiunii a demarat la 15 iunie 2007, misiunea având un mandat de 3 ani. Obiectivul strategic al misiunii este de a contribui la realizarea, sub autoritate afgană, a unor aranjamente civile de poliție care să fie eficiente și solide, menite să poată interacționa cu sistemul justiției afgane și în acord cu standardele internaționale. EUPOL Afghanistan lucrează în strânsă legătură cu Reprezentantul Special al UE, cu părțile afgane și cele internaționale în vederea restructurării poliției afgane. Experți și consilieri sunt desfășurați la nivelul Ministerului de Interne și pe lângă oficialii din poliție. Șeful misiunii este gl. bg. Jürgen Scholz (Germania), care l-a înlocuit pe gl. bg. Friedrich Eichele (Germania). Pe timpul Conferinței donatorilor ce a avut loc la Paris, în data de 12.06.2008, J.

Solana a subliniat sprijinul pe care UE îl oferă Afganistanului în procesul de reconstrucție. De asemenea, a reamintit angajamentul UE de a dubla efectivele EUPOL Afganistan.

Anii 2009 și 2010, când vor avea loc alegeri prezidențiale și parlamentare, sunt de o importanță capitală pentru Afganistan. În ciuda condițiilor de securitate dificile din teren, este imperativ ca aceste alegeri să se desfășoare în condiții optime, pentru a reda încrederea poporului afgan în democrație și pentru a dovedi că administrația afgană funcționează.

Misiuni în Caucazul de Sud și în Europa de Est

EUJUST Themis. În perioada iulie 2004 - iulie 2005, UE a derulat o misiune de tip „stat de drept” în Georgia, cu obiectivul de a susține reforma sistemului juridic și de a sprijini controlul și supravegherea la frontiere. Misiunea, numită **EUJUST Themis**, a fost prima de acest tip derulată de UE. La misiune au participat 10 experți civili europeni plus echipa locală.

Mandatul Reprezentantului Special al UE pentru Caucazul de Sud (EUSR) a fost prelungit până la 29 februarie 2008, continuându-se, astfel, și activitățile „Echipei de Sprijin la Frontieră a EUSR în Georgia” („EUSR Border Support Team in Georgia”). Echipa acordă asistență în sensul dezvoltării unei strategii pentru reforma Serviciului georgian de Pază a Frontierei, în acord cu Conceptul European pentru un management integrat al frontierei.

EUBAM Moldova. Ca urmare a solicitării comune a președinților Republicii Moldova și al Ucrainei, UE a lansat o misiune de asistență la granița dintre cele două state, inclusiv pe sectorul transnistrean, numită **EUBAM Moldova**, cu obiectivul de a susține activitățile de prevenire a traficului de persoane, bunuri, proliferării armelor și fraudelor vamale. Misiunea a fost lansată în decembrie 2005 și a devenit pe deplin operațională începând cu 15 ianuarie 2006. Misiunea vizează pregătirea și consilierea oficialilor, la granița moldo – ucrainiană, în vederea îmbunătățirii cooperării la graniță, precum și facilitarea schimbului de informații între cele două țări. În acest context, misiunea cooperează strâns cu Reprezentantul special al UE în Moldova. În prezent misiunea se continuă prin activitatea Comisiei Europene pe probleme de vamă, probleme de graniță precum și activități de monitorizare.

MISIUNEA DE MONITORIZARE A UE ÎN GEORGIA – EUMM Georgia

În urma încheierii Acordului de încetare a focului între UE, Georgia și Rusia (8 septembrie 2008), Uniunea Europeană a decis lansarea unei misiuni civile de monitorizare European Union Monitoring Mission (EUMM) în Georgia. La 10 septembrie 2008, Comitetul Politic și de Securitate (COPS) a aprobat conceptul operației pentru misiunea de monitorizare a Uniunii Europene în Georgia (EUMM Georgia) care se desfășoară sub egida PESA.

În data de 15 septembrie 2008, în urma concluziilor Consiliului European Extraordinar desfășurat la 1 septembrie 2008, UE a decis lansarea unei misiuni civile autonome de monitorizare în Georgia, prin Acțiunea Comună nr. 12898/1/08. Dislocarea personalului misiunii s-a desfășurat în 2 etape: prima etapă 23-24 septembrie 2008, a doua etapă 25-26 septembrie 2008.

Mandat: Misiune civilă de monitorizare autonomă și complementară misiunilor ONU și OSCE este plasată sub egida PESA. Misiunea a fost planificată inițial pentru 4 luni, cu mențiunea că documentul privind conceptul operației (CONOPS) prevede planificarea mandatului de 1 an cu posibilitatea revizuirii la 6 luni. Continuarea sau terminarea misiunii va depinde de stabilitatea în zonă precum și de stadiul implementării Acordului de încetare a focului. Misiunea se plasează într-un context mai larg, acela al eforturilor comunității internaționale (CI) în vederea asigurării stabilității în Georgia, fiind complementară și în coordonare cu eforturile altor CI. Inițial, misiunea a fost proiectată cu un efectiv de 200 de monitori, dar în urma Conferinței de echilibrare a forțelor din 16 septembrie 2008 structura misiunii a fost considerabil modificată, ajungându-se la un efectiv de 340 de monitori.

Capacitatea operațională deplină (FOC) a fost atinsă la 01.10.2008, cartierul general fiind stabilit la Tbilisi.

V. PARTENERIATE

1. UE - ONU

Cooperarea UE-ONU reprezintă o componentă importantă a PESA. În relația cu ONU, UE urmărește lărgirea și adâncirea cooperării în următoarele domenii principale: avertizare timpurie, exerciții și antrenamente, planificare aranjamente pentru tranziția dintre operații și reforma sectorului de securitate.

În 24.09.2003, a fost semnată „**Declarația comună privind cooperarea ONU-UE în managementul crizelor**”. Aceasta a survenit ca urmare a necesității și intenției declarate de a stabili mecanisme durabile și credibile care să permită dezvoltarea cooperării între cele două organizații, în contextul progreselor UE din 2003 în domeniul operațional, precum: preluarea misiunii de poliție a ONU din Bosnia-Herzegovina, desfășurarea operației Artemis în RD Congo, asistența acordată de UE în stabilirea unei Unități de Poliție Integrate în Kinshasa.

În relația cu ONU, UE și statele membre și-au propus să susțină consolidarea și reformarea ONU prin poziții, acțiuni și contribuții la: **nivel politic** (sprijinirea adoptării și implementării rezoluțiilor CS/ONU, asumarea rolului de mediator în diferite formate în cadrul ONU – ex. în Orientul Mijlociu); **nivel conceptual / instituțional** (elaborarea propriilor strategii, politici, mecanisme, structuri); **nivel operațional** (prin dezvoltarea și operaționalizarea capacităților proprii de prevenire a conflictelor și gestionare a crizelor, de coordonare a contribuției statelor membre).

Reuniunea Comitetului de coordonare UE-ONU în domeniul gestionării crizelor, ce s-a desfășurat la New York în perioada 30-31 mai 2007, a evidențiat intenția ONU de a apela din ce în ce mai mult la UE pentru a gestiona anumite crize sub mandat ONU. Ca urmare a dezvoltării cooperării UE-ONU în domeniul managementului crizelor a fost semnată la 7 iunie 2007, la Berlin, o nouă Declarație Comună (*Joint Statement*) UE-ONU, privind colaborarea în domeniul gestionării crizelor.

În anul 2008, pe timpul Presedinției franceze a Consiliului UE, s-a organizat un seminar ministerial pe probleme de cooperare între UE și ONU în domeniul managementului crizelor. Cu aceasta ocazie au fost discutate noi domenii posibile de cooperare precum și resursele necesare pentru întărirea parteneriatului dintre cele două organizații în domeniul managementului crizelor și al securității. Totodată, la reuniunea Comitetului Director UE-ONU din luna noiembrie 2008 au fost discutate: misiunile curente și planificate; realizarea unor analize post-acțiune referitoare la Ciad și Kosovo; cooperarea în domeniul poliției (dezvoltarea unui cadru conceptual strategic în domeniul poliției la nivel internațional, capacități cu desfășurare rapidă, pregătire, recrutare); sprijinul misiunilor comune, inclusiv dezvoltarea unor Directive privind logistica și finanțarea; planificarea și coordonarea; dezvoltarea colaborării în domeniul *Security Sector Reform (SSR)*; protecție civilă; consultări privind mecanisme de avertizare timpurie; capacități de mediere; sprijinul pentru dezvoltarea capacităților Uniunii Africane.

În prezent, cooperarea UE-ONU își menține trendul ascendent, în paralel cu creșterea rolului UE ca actor internațional, în special pe dimensiunea de securitate și apărare, dar și ca principal finanțator la sistemului ONU (mai mult de 2/5 din contribuțiile financiare la operațiile ONU de menținerea păcii și aproximativ jumătate din contribuțiile statelor membre ONU la fondurile și programele ONU). Totodată, această cooperare evoluează spre un parteneriat fundamental pentru menținerea păcii, pe baza obiectivului multilateralismului asumat în Strategia Europeană de Securitate. De asemenea, trebuie reconsiderate măsurile de aplicat pentru o cooperare mai structurată și mai sistematică privind aspectele tehnice, cum ar fi: stabilirea unor liste de probleme de abordat atunci când ambele părți sunt angajate în rezolvarea unei crize; stabilirea unor aranjamente practice de coordonare; explorarea posibilităților pentru un aranjament-cadru privind sprijinul logistic reciproc; utilizarea intensivă a ofițerilor de legătură în contextul operațiilor; schimbul de informații

privind lecțiile învățate din misiunile conduse, desfășurarea de personal civil, Reforma Sectorului de Securitate, poliție, justiție și penitenciare. Astfel, se are în vedere dezvoltarea de funcțiuni în domeniul poliției, penitenciarelor și Reforma Sectorului de Securitate, elaborarea unor doctrine și pregătirea în comun, stabilirea unor liste comune de experți cu diferite specializări, cunoscători a unei limbi străine (cu precădere limba franceză), fezabilitatea unor concepte comune UE-ONU în domeniul Reformei Sectorului de Securitate și implicarea ONU în Guineea Bissau.

2. UE - NATO

Problema raporturilor dintre UE și NATO s-a pus încă de la apariția Politicii Europene de Securitate și Apărare, în condițiile în care preluarea funcțiilor UEO de către UE a dus implicit la preluarea acquis-ului UEO de către UE. În 1999, fiecare din cele două entități a recunoscut, la cel mai înalt nivel, importanța cooperării UE-NATO³. În 1999 ambele structuri se aflau la momente de răscruce în existența lor: UE avea ambiții politice și de securitate (inclusiv militare), fiind *“jucătorul nou”*, iar NATO trebuia să-și găsească o nouă rațiune de a fi. În consecință, UE și NATO au fost percepute ca entități nu doar cu preocupări comune, dar și cu domenii de acțiune relativ identice.

Relațiile dintre cele două organizații au evoluat și din 2001, odată cu permanentizarea structurilor PESA contactele dintre UE-NATO, la nivel de Secretariate, au condus la inițierea unor discuții pentru încheierea aranjamentelor permanente (securitate, acces la capabilități NATO etc.). Deși Turcia, Franța și Grecia se aflau în centrul discuțiilor contradictorii pe tema aranjamentelor permanente, denumite **“Berlin+”**, în cursul anului 2002 negocierile pe marginea acordurilor “Berlin+” au continuat, iar la sfârșitul anului acordul politic a devenit posibil. În martie 2003 a avut loc semnarea Acordului “Berlin+”, care a pus bazele cooperării între cele două organizații în domeniul gestionării crizelor, ulterior urmând o dezvoltare a cooperării și în alte domenii de interes comun. În 2003 și 2004 au avut loc primele operații militare ale UE, **CONCORDIA** în Macedonia și **ALTHEA** în BiH care s-au desfășurat în baza Acordului “Berlin+” (UE a recurs la capabilități NATO) și operații autonome, fără acces la capabilitățile NATO, respectiv **ARTEMIS** și **EUFOR RD Congo**. În 2004 a avut loc primul exercițiu comun UE-NATO, CME/CMX 04 și au fost elaborate aranjamentele reciproce între UE și NATO privind reprezentarea (UE la SHAPE, NATO la EUMS).

Principiile de bază ale Parteneriatul Strategic NATO – UE sunt conținute în Declarația comună asupra PESA, adoptată de către miniștrii apărării din statele membre NATO și UE⁴: parteneriatul, constând în asigurarea complementarității și sprijinului reciproc dintre abordările celor două organizații în domeniul managementului crizelor; transparența, dialogul, consultările și cooperarea bilaterală; egalitatea și recunoașterea autonomiei decizionale a fiecărei organizații în parte, dezvoltarea coerentă și transparența, în avantajul ambelor organizații, în dezvoltarea capabilităților militare.

În primavara lui 2004 UE a supus discuțiilor și aprobării conceptul de **“battle groups”** și la scurt timp au început schimburile de informații cu NATO pe marginea relației BG-NRF (capabilități). Ulterior, relațiile dintre cele 2 organizații au continuat să se dezvolte pe diverse domenii, atât din punct de vedere instituțional, cât și în domenii precum: cooperarea în plan politico-strategic, planificarea și capacitățile militare precum și cooperarea în plan operațional.

Cooperarea la nivel instituțional se desfășoară în următoarele formate de dialog și cooperare: Consiliul Nord-Atlantic (NAC) - Comitetul Politic și de Securitate (COPS), Comitetul Militar al NATO (MC) - Comitetul Militar al UE (EUMC/EU Military Comitee), Statul Major Militar al UE (EUMS/EU Military Staff) – Statul Major al NATO (IMS/International Military Staff), Grupul Executiv de Lucru (EWG)/Grupul Politic de Coordonare (PCG) - Grupul Politico-Militar (PMG/Political Military Group), Secretariatul Internațional al NATO (NATO IS) - Secretariatul General al Consiliului UE, Grupul NATO-UE pentru Capacități, Grupul de lucru al EUMC privind dezvoltarea capacităților militare (Headline Goal Task Force) se întrunește și în format HTF Plus, cu participarea experților NATO, Echipa de Legătură Permanentă a NATO la EUMS - Celula Permanentă a UE la SHAPE. Pe lângă aceste formate mai există și modalități flexibile de dialog, prin invitarea în cadrul reuniunilor

³ Este vorba de summit-ul NATO de la Washington și de Consiliul European de la Helsinki.

⁴ EU-NATO Declaration on ESDP, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm>, 16 Dec 2002

NAC, respectiv Consiliul European, a oficialităților UE, respectiv NATO, precum și organizarea de reuniuni de tip informal.

În plan politico-strategic, la nivelul celor două organizații există un consens relativ cu privire la nivelul satisfăcător al dimensiunii politico-strategice a cooperării în format instituționalizat, însă dialogul informal este substanțial. Există și elemente de conturare a unor noi domenii de dialog și cooperare: combaterea terorismului, securitatea energetică, procesele de lărgire, urgențele civile, relațiile cu Rusia.

În domeniul planificării Celula de Planificare Civil-Militară a UE este agreată la nivelul NATO doar ca opțiune ultimă (*last resort*). Celula de Planificare reprezintă soluția de compromis la oferta radicală a *conceptului Tervuren* (aprilie 2003)⁵ privind dezvoltarea unui mecanism separat al UE de planificare și conducere a operațiunilor.

În domeniul capacităților există două perspective de abordare. Referitor la Grupurile Tactice de Luptă (BGs), din perspectiva Uniunii Europene angajarea forțelor puse la dispoziția UE sau NATO nu trebuie să conducă la „înghețarea” acestor forțe în una sau alta din cele două organizații, iar din perspectiva NATO, referitor la Forța de Răspuns (NRF), trebuie evitat principiul dublei subordonări a forțelor, odată ce națiunile angajează forțe pentru NRF, acestea pot fi retrase doar în circumstanțe extraordinare. La nivelul Grupului NATO-UE pentru Capacități au fost prezentate o serie de inițiative privind asigurarea **complementarității dintre NRF și BGs**, în condițiile în care se consideră că există atât o **compatibilitate a misiunilor** (cerințe comune privind generarea și rotirea forțelor, standarde comune pentru instruire, certificare și gradul de pregătire), cât și din punctul de vedere al **principiilor multinaționalității și interoperabilității**.

În plan operațional, cooperarea este reglementată prin Acordurile *Berlin Plus*. În contextul ultimelor evoluții și a discuțiilor privind lărgirea domeniilor de cooperare, Acordurile sunt privite ca o bază fundamentală de continuare a cooperării, deși sunt subliniate limitele acestora (ele nu acoperă ansamblul relațiilor dintre cele două organizații). De evidențiat este faptul că, la nivel operațional, cooperarea dintre UE și NATO în teatrele de operații, unde cele două organizații execută în comun operații, este foarte bine apreciată. Cu ocazia diferitelor reuniuni comune, liderii NATO și ai UE au subliniat necesitatea întăririi cooperării în direcția consolidării reciproce a activităților comune. În acest context, parteneriatul strategic dintre UE și NATO trebuie să se consolideze și să se îmbunătățească.

Există, prin urmare, o marjă largă de complementaritate în relația dintre UE și NATO și o reală fereastră de oportunitate pentru a propune soluții orientate spre viitor pentru **un parteneriat UE-NATO reînnoit și intensificat**, capabil de a soluționa în mod eficace problemele de securitate actuale. În condițiile în care 21 dintre statele membre ale Alianței, fac parte și din Uniunea Europeană, este necesară îmbunătățirea relațiilor de cooperare dintre cele două organizații prin intensificarea dialogului politic sub forma unor reuniuni comune ale miniștrilor apărării și de externe din cele două structuri, extinderea agendelor ședințelor Consiliului Nord-Atlantic și a Comitetului Politic și de Securitate al UE, pentru a asigura discutarea și evaluarea subiectelor actuale și importante pentru securitatea europeană și internațională, specifice secolului XXI.

În acest demers de revizuire și revitalizare a Parteneriatului strategic NATO – UE pot fi deja identificate câteva din premisele sale, cât și principalele direcții de realizare. Este vorba, în primul rând, de recunoașterea rolului fundamental al NATO, atât din trecut, cât și în prezent și în viitor, în ceea ce privește arhitectura europeană de securitate. Pentru majoritatea statelor membre ale UE, care sunt, de asemenea, aliați NATO, Alianța rămâne temelia apărării lor colective, în baza prevederilor Tratatului de la Washington.

Această evoluție este confirmată normativ de prevederile Tratatului de reformă al UE (Lisabona), inclusiv prin condiționările la implementarea nou-introdusei clauze de asistență reciprocă. Clauza de asistență reciprocă în cazul unei agresiuni armate („mutual defence”), reprezintă un embrion al articolului 5 din Tratatul NATO, susținând necesitatea ca în cazul în care unul din statele membre UE ar face obiectul unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state participante să îi acorde ajutor și asistență prin toate mijloacele de care dispun (militare și de altă natură), în conformitate cu dispozițiile Cartei ONU. Pentru a pune în aplicare o cooperare mai strânsă în materie de apărare reciprocă, statele membre UE vor acționa în strânsă cooperare cu NATO, fără a prejudicia caracterul specific al politicii de apărare și securitate al celorlalți actori statali. Angajamentele

⁵ Inițiativă lansată în 2003 de Franța, Germania, Belgia și Luxemburg în contextul disputelor referitoare la intervenția din Irak.

și cooperarea în acest domeniu vor fi în concordanță cu angajamentele față de NATO, care, pentru țările membre ale Alianței, rămâne fundamentul apărării lor colective.

O altă premiză importantă a procesului vizează sublinierea importanței crescânde a PESA, a cărei maturizare va ajuta la îmbunătățirea capacității UE de a reacționa la amenințările existente și emergente ale secolului XXI, în special prin dezvoltarea capacităților proprii pentru operațiile civilo-militare și militare de gestionare a crizelor. În acest sens, un rol tot mai important revine Agenției Europene de Apărare, actor de natură interguvernamentală, care își propune să realizeze pentru prima dată, la scară europeană, un proces integrat și coerent de dezvoltare a capacităților militare.

3. UE - Africa

La nivelul Consiliului Afaceri Generale și Relații Externe (CAGRE) a fost adoptată o poziție comună în ceea ce privește sprijinul operațiunilor și prevenirea conflictelor violente în Africa (ianuarie 2004) și a fost aprobat un Plan de Acțiune pentru sprijinirea păcii și securității în Africa (noiembrie 2004). Planul de Acțiune vizează capacitatea de reconstrucție, sprijin în domeniul planificării, dezarmarea, demobilizarea și reintegrarea combatanților (DDR), reforma sectorului de securitate (SSR). În cadrul Consiliului European din decembrie 2005, a fost lansată o Strategie a UE pentru Africa; strategia reprezintă documentul cadru privind parteneriatul cu Uniunea Africană, inclusiv în domeniul PESA. Strategia UE pentru Africa prevede printre altele: necesitatea unei abordări integrate (coordonarea instrumentelor PESA, a mijloacelor la dispoziția Comisiei și a demersurilor statelor membre), în susținerea dezvoltării capacităților africane, inclusiv a Forței Africane în Așteptare – *African Standby Force*; asocierea statelor africane la Codul de Conduită al exportului de armament; inserarea unor prevederi referitoare la rezoluția ONU 1325 și un paragraf dedicat copiilor în conflictele armate.

Parteneriatul UE-Africa se concretizează, de asemenea, și prin derularea mai multor misiuni/operații pe continentul african, precum: Arthemis RD Congo (încheiată), EUFOR RD Congo (încheiată), EUSEC RD Congo, EUPOL RD Congo, EUSSR Guinea Bissau. Simultan, UE a susținut eforturile Uniunii Africane în Sudan/Darfur (UA) printr-un pachet de mijloace financiare, logistice dar și prin decizia de implicare într-o operație militară de gestionarea crizelor în Ciad și Republica Centrafricană.

În completarea angajamentului UE pentru continentul african, în decembrie 2007 a avut loc, la Lisabona, Summitul dintre UE și Africa unde au fost adoptate Strategia Comună UE - Africa și Planul de Acțiune 2008 - 2010 pentru implementarea acesteia. De asemenea, teme precum, întărirea arhitecturii de pace și securitate din Africa precum și capacitățile de menținere a păcii în Africa au fost abordate cu ocazia reuniunii de la Bruxelles din septembrie 2008 între reprezentanții Comitetului Politic și de Securitate al UE și reprezentanții Consiliului de Pace și Securitate la Uniunii Africane. În cadrul reuniunii a fost subliniată nevoia progresului în domenii specifice, îndeosebi în ceea ce privește crearea Forței Africane în Așteptare și operaționalizarea/certificarea acesteia prevăzută pentru anul 2010.

Continentul african figurează printre prioritățile constante ale agendei PESC a UE. Se poate aprecia că, odată cu lansarea în 2003 a operației Arthemis din RD Congo, focarele de criză din Africa au devenit unul din domeniile de acțiune predilecte ale PESA. RD Congo a rămas de atunci unul din centrele de interes ale politicii UE în Africa, unde au fost desfășurate trei operații distincte. Africa constituie de asemenea și una din zonele de concretizare a cooperării între UE și ONU, cel mai bun exemplu fiind sprijinul pentru MONUC din RD Congo în 2003/Artemis și 2006/EUFOR RD Congo.

4. UE – RUSIA

Federația Rusă este un partener strategic al Uniunii Europene, cel mai mare vecin, care a devenit și mai apropiat după ultimul val de lărgire. Strategia Europeană de Securitate situează Rusia ca actor cheie atât la nivel global cât și regional în materie de aspecte geo-politice și strategice. Rusia reprezintă **un important partener economic** pentru UE, o **importantă piață de desfacere** pentru produsele și serviciile UE și un **furnizor major de petrol și gaze naturale**.

De asemenea, Rusia este un partener cheie în cadrul eforturilor UE de a combate noile amenințări la adresa securității, inclusiv cele care privesc terorismul, schimbările climatice, securitatea energetică și criminalitatea

organizată. În prezent, cadrul și parametrii cooperării bilaterale UE-Rusia sunt definite prin *Acordul de Cooperare și Parteneriat*, adoptat în 1997, care include: **Summit UE-Rusia**, bianual, ultimul având loc noiembrie 2008, în timpul președinției franceze a UE; **Consiliul Permanent de Parteneriat**, din oct. 2004 această formulă a înlocuit-o pe cea a consiliilor de cooperare, menținute în schimb în dialogul instituțional dintre UE și celelalte state partenere din vecinătatea estică, reflectând și în acest fel relația specială cu Rusia, iar ulterior au avut loc consilii permanente la nivel ministerial în format **afaceri externe**, justiție și afaceri interne și energie; dialog la nivel de **înalți oficiali**, în cadrul Comitetului de cooperare, anual; **dialogul politic** are loc și în format **Troika¹ cu miniștrii de externe, directorii politici**; reuniuni lunare la nivel **COPS – Misiunea F. Ruse** în Bruxelles; dialog la nivel de experți. Activitățile desfășurate până în prezent, au la bază **programul** existent între UE și Rusia, *„Spațiul Comun și Securitate Externă”* precum și **acordul „Road Map for the Common Space of External Security”**. Acordul de Cooperare și Parteneriat cuprinde patru spații comune de cooperare pe termen lung, cooperare UE-Rusia în domeniul securității se regăsește la nivelul Spațiilor Comune II - Spațiul comun al libertății, securității și justiției (cooperarea în domeniul combaterii terorismului și criminalității organizate, managementului frontierelor în coordonare cu Spațiul Comun III), combaterea crimei organizate și a imigrației ilegale respectiv III - Spațiul comun al securității externe care evidențiază responsabilitatea comună a părților în crearea unei ordini internaționale bazată pe **multilateralism eficace, rolul central al ONU, precum și eficiență sporită a OSCE și Consiliului European**.

La Summitul UE-Rusia din iunie 2008, organizat pe timpul președinției slovene, lideri celor două părți au vorbit despre începerea negocierilor pentru o nouă fază a procesului de consolidare a parteneriatului strategic. Summitul de la Hanty Mansiisk a confirmat faptul că, la planificarea strategiilor lor cu privire la provocările fundamentale ale secolului XXI, cele două părți se bazează pe consolidarea parteneriatului strategic. Ultimul Summit UE-Rusia din noiembrie 2008, organizat la Nice, în Franța, a fost marcat în special de consecințele conflictului dintre Rusia și Georgia din august 2008.

Din evoluția acțiunilor desfășurate atât la nivel politic cât și militar se desprinde interesul celor două părți de a da o mai mare consistență relațiilor de cooperare militară. Acest lucru este demonstrat și de participarea experților ruși la exercițiile militare comune, precum și la cursurile organizate de către Colegiul European de Securitate și Apărare. Dezvoltarea și adâncirea cooperării în domeniul militar este condiționată de finalizarea negocierilor și semnarea *Acordului de securitate între UE și F. Rusă*.

5. UE – Ucraina

Extinderea Uniunii Europene, de la 1 mai 2004, a adus Ucraina în imediata vecinătate a UE. În acest context, obiectivele UE vizează dezvoltarea unei relații strânse de cooperare cu Ucraina pentru crearea unei zone de prosperitate în vecinătatea UE evitând apariția unor noi linii de separație în Europa.

Relațiile UE cu Ucraina se bazează pe o serie de acorduri precum **Acordul de Parteneriat și Cooperare (PCA)**, în vigoare din 1998, și **Planul de Acțiune UE-Ucraina**, lansat în februarie 2005, în contextul Politicii Europene de Vecinătate (PEV). Abordarea Uniunii este concretizată în **Strategia Comună** adoptată în 1999. Poziția Ucrainei față de UE definește obiectivul integrării în Uniune drept prioritate strategică a guvernului de la Kiev.

În Planul de Acțiune UE-Ucraina se face pentru prima dată referire explicită la cooperarea în **domeniul politicii externe și de securitate (cap. 2.1 Dialog Politic și Reformă**, cu un subcapitol referitor la probleme regionale și internaționale, cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate, armelor de distrugere în masă, neproliferării și dezarmării, prevenirii conflictelor și managementului crizelor). Acesta prevede, în mod concret, cooperarea cu privire la: continuarea exercitării de către Ucraina a rolului de mediator în rezolvarea problematicei conflictului transnistrean (ex. Misiunea de Asistență în monitorizarea frontierei moldo-ucrainiene); dialog în vederea implementării în comun a Strategiei Europene de Securitate; stabilirea procedurilor de raliere ale Ucrainei la pozițiile și declarațiile comune PESC; identificarea posibilităților de implicare a Ucrainei în alte misiuni PESA, precum și de participarea în exerciții de gestionare a crizelor, în baza Aranjamentelor „Sevilla”; consultări pentru posibila utilizare de către UE a capacităților de transport strategic aerian ucrainean (materializat în contractul SALIS); demararea de negocieri pentru semnarea unui **Acord de Securitate** privind schimbul de informații clasificate. În domeniul **capacitățile de apărare ale UE**, Ucraina a semnat și participă

la Acordul Strategic Air Lift Interim Solution (SALIS) unde a oferit, ca soluție pe termen mediu, închirierea de aeronave ucrainiene AN-124.

În data de 3 iunie 2005, a fost semnat acordul privind participarea Ucrainei la Proiectul Galileo al UE⁶, privind cooperarea în domeniul navigației prin satelit cu aplicații în numeroase sectoare precum știință și tehnologie, industrie, dezvoltarea serviciilor și piețelor, standardizare, frecvențe și certificare. Privind participarea Ucrainei la **inițiativele sub egida PESA (operațiuni și misiuni UE)**, aceasta a participat la misiunile de gestionare a crizelor EUPM din Bosnia și Herțegovina și EUPOL Proxima din FYROM. Din 2 iunie 2005, este în vigoare acordul cadru privind participarea Ucrainei în operațiuni de gestionarea crizelor ale UE, iar din 01.12.2005 Comisia a lansat în baza Politicii Europene de Vecinătate și a Planului de acțiuni UE-Ucraina, **Misiunea de Asistență în monitorizarea frontierei moldo-ucrainiene**, inclusiv în sectorul transnistrean. Misiunea are ca principal scop pregătirea și consilierea oficialilor de la granița moldo - ucrainiană pentru îmbunătățirea cooperării la graniță și a facilitării schimbului de informații între cele două țări.

În cadrul Summit-ului UE-Ucraina din septembrie 2007, a fost semnată o Declarație comună UE-Ucraina, incluzând și cooperarea în politica externă și de securitate, inclusiv cooperarea în operații de management al crizelor. Cu ocazia Consiliului de Cooperare UE - Ucraina, întrunit în data de 11 martie 2008, a fost confirmată extinderea Planului de Acțiune pentru o perioadă de cel puțin 1 an, acesta fiind considerat principalul instrument în domeniul procesului de reformă derulat de Ucraina.

⁶ Ucraina este una din cele 8 țări importante din cadrul comunității mondiale spațiale, cu realizări majore în domeniul aplicațiilor GNSS (Global Navigation Satellite System), echipamentelor și tehnologiilor regionale. Ucraina deține una dintre cele mai avansate industrii în domeniul proiectării și producției de lansatoare și componente GNSS.

VI. PARTICIPAREA ROMÂNIEI ÎN CADRUL PESA

Participarea României la Politica Externă și de Securitate Comună

Aderarea la Uniunea Europeană a constituit un obiectiv prioritar al României. Obținerea statutului de membru al Uniunii, la 1 ianuarie 2007, reconfirmă faptul că România este conectată ireversibil la valorile democrației europene, aplică principiile economiei de piață funcțională și îndeplinește cu succes criteriile de aderare.

Eforturile României au urmărit convergența liniilor directoare ale politicii sale externe cu prevederile Politicii Externe și de Securitate Comună a UE (PESC). Negocierile de aderare pe Capitolul 27 - Politica Externă și de Securitate Comună - au fost deschise în cadrul pachetului inițial de negociere (pe timpul Conferinței de Aderare România – UE din 15 februarie 2000), fiind ulterior închise provizoriu în prima etapă a procesului de negociere a acquis-ului comunitar .

România a demonstrat că este un participant activ în dialogul politic stabilit prin Acordul de Asociere și a jucat un rol constructiv în cadrul PESC, aliniindu-se totodată în mod constant la pozițiile și declarațiile comune ale UE în materie de PESC. România a continuat să respecte sancțiunile internaționale și măsurile restrictive impuse de UE, în coordonare cu ONU și OSCE. O relevanță aparte pentru consistența dialogului politic UE – România a avut-o prezența la întâlnirile la nivel de directori politici, corespondenți europeni și ale Troicii UE cu statele candidate. Dialogul de substanță pe toate aceste paliere a contribuit la îmbunătățirea procesului de coordonare a agendei externe a României cu cea a Uniunii Europene și a confirmat statutul de stat membru responsabil și pe deplin integrat UE.

În linie cu Strategia de Apărare Națională a României și Strategia de Securitate Națională a României, la nivel național este susținut rolul complementar al UE în domeniul securității internaționale, concomitent cu implicarea activă în dezvoltarea acțiunilor UE în domeniile politicii externe, de securitate și apărare comune (PESC și PESA), în special în domeniile de expertiză confirmată a României în zonele din vecinătate și cu prezența activă a Uniunii în zona est-europeană și în cea caspică, ca element cheie pentru generarea unor posibile soluții politice la conflictele înghețate din regiune.

Participarea României la Politica Europeană de Securitate și Apărare

România s-a implicat activ în procesul de structurare și operaționalizare a Politicii Europene de Securitate și Apărare, încă de la lansarea acesteia (iunie 1999, la Köln).

Contribuția activă a României la dezvoltarea și implementarea PESA este una dintre prioritățile politicii noastre de apărare. România sprijină eforturile Uniunii Europene pentru o Politică Europeană de Securitate și Apărare ”*mai capabilă, mai activă și mai coerentă*” în conformitate cu prevederile Strategiei Europene de Securitate. În acest sens, sprijinim un rol consolidat al UE în managementul internațional al crizelor și în prevenirea conflictelor. UE are un potențial unic în termeni de instrumente civile și militare care pot fi utilizate în Managementul Crizelor. Statutul României de membru al UE oferă, în egală măsură, oportunități de valorificare a propriilor noastre interese, dar comportă și multiple provocări. Implicarea directă, ca stat membru cu drepturi depline în gestionarea procesului de adaptare a Uniunii Europene la noile riscuri și amenințări ce caracterizează actualul mediu de securitate reprezintă, fără îndoială, o oportunitate majoră de dezvoltare a rolului și profilului strategic pe care România poate și trebuie să-l aibă în dubla calitate de stat membru al Uniunii Europene, respectiv al Alianței Nord-Atlantice.

Dimensiunea politico-strategică și instituțională

România a contribuit la structurarea politicii europene de securitate și apărare, atât prin participarea la dezbaterile din cadrul Convenției pentru *Viitorul Europei privind Tratatul instituind o Constituție pentru Europa*, la cele pentru elaborarea *Strategiei Europene de Securitate*, cât și, recent, prin participarea la dezbaterile pentru actualizarea **Strategiei Europene de Securitate**, dezvoltarea conceptelor UE privind **Reforma**

Sectorului de Securitate, Coordonarea Civil-Militară și a Viziunii pe Termen Lung. Pozițiile exprimate de reprezentanții României au reflectat dorința țării noastre de a juca un rol pe măsura potențialului său în dezvoltările europene din domeniile securității și apărării, precum și sprijinul față de afirmarea Uniunii Europene ca actor global și responsabil pe scena internațională.

După obținerea statutului de observator activ și, ulterior, de membru, implicarea României în cadrul dialogului politico-militar s-a materializat prin participarea la reuniunile structurilor politice și politico-militare ale Consiliului Uniunii Europene, precum Consiliul Afaceri Generale și Relații Externe (CAGRE), Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER), Comitetul Politic și de Securitate (COPS), Comitetului Militar (EUMC), la grupuri de lucru permanente sau ad-hoc (precum cele constituite pentru elaborarea Catalogului Cerințelor 2005 și Catalogului de Forțe 2007 – inclusiv revizuirea acestora). Totodată, în calitate de stat membru NATO, România participă la dialogul instituțional UE-NATO în cadrul oferit de Grupul de Lucru UE-NATO pentru capacități, promovând proiecte pentru asumarea unui rol activ în implementarea deciziilor de la București cu privire la: apărarea antirachetă, transformarea politică și militară a NATO, aderarea Georgiei și Ucrainei la NATO (prin MAP), dezvoltarea relației strategice NATO – UE, conceptul strategic politico-militar pentru Afganistan.

Capacități

Din perspectiva necesității intensificării proceselor de cooperare dintre statele membre și în concordanță cu obiectivele și prioritățile naționale, acesta reprezintă unul din domeniile prioritare ale participării României în cadrul procesului de dezvoltare a dimensiunii operaționale a PESA și este reprezentat de inițiativele concrete de dezvoltare a **capacităților de apărare**. Din punct de vedere al participării la procesul de dezvoltare a capacităților europene de apărare, România a făcut prima ofertă de forțe și capacități militare pentru a fi utilizate în cadrul misiunilor de tip Petersberg, cu prilejul Conferinței UE de Angajament a Capacităților Militare (Bruxelles, 20-21 noiembrie 2000).

În urma reconsiderării raportului dintre contribuțiile României la NATO și UE, oferta României a fost îmbunătățită, în sensul realizării convergenței între forțele și capacitățile puse la dispoziția celor două organizații. Contribuția României în cadrul Suplimentului la Catalogul de Forțe al UE 2004 a inclus unități din toate categoriile de forțe: terestre (unități de infanterie motorizată și vânători de munte, protecție NBC, poliție militară, CIMIC, sprijin logistic, capacități de intelligence), navale (o fregată, navă de sprijin, forțe speciale, capacități de deminare) și aeriene (capacități de transport strategic și tactic, elicoptere de evacuare medicală).

România a participat la întregul set de activități derulat în scopul adoptării, la nivelul UE, a Catalogului de Cerințe 2005 (RC 05), care definește capacitățile de apărare necesare Uniunii pentru a răspunde obiectivelor Strategiei Europene de Securitate și Obiectivului Global 2010. În acest context, experții români au participat la atelierelor de lucru dedicate elaborării Catalogului Cerințelor 2005, Chestionarului privind Obiectivul Global, precum și a metodologiei de verificare, analiză și evaluare a contribuțiilor transmise de statele membre și în curs de aderare (procesul SAE – Scrutinizing, Analysing, Evaluating). Toate contribuțiile românești cu forțe și capacități au fost incluse în suplimentul la Catalogul de Forțe al UE 2006, iar începând cu 1 ianuarie 2007 acestea sunt parte integrantă a Catalogului de Forțe 2007. Ca urmare a finalizării procesului de analiză a contribuțiilor naționale la dispoziția UE, precum și a evaluărilor interne la nivelul Ministerului Apărării Naționale, a fost decisă suplimentarea contribuției României în sprijinul procesului de remediere a deficiențelor identificate.

O componentă importantă a participării României în cadrul procesului de dezvoltare operațională a PESA o reprezintă capacitățile de reacție rapidă, în special Grupurile Tactice de Luptă ale UE. În acest sens, România participă la operaționalizarea a **două Grupuri de Luptă**: Grecia-Bulgaria-România-Cipru (HELBROC) și Italia-România-Turcia. Primul va fi pus la dispoziția UE în semestrul I/2009 și în semestrul II/2011, **Grecia fiind națiune-cadru**. La această formațiune multinațională, pe lângă participarea Bulgariei și Republicii Cipru, România a avizat favorabil includerea Ucrainei în acest Grup de Luptă. Al doilea Grup de Luptă, având **Italia națiune-cadru**, va fi pus la dispoziția UE în semestrul II/2010.

Încă din momentul aderării la Agenția Europeană de Apărare (9 martie 2007), România a fost prezentă în cadrul mecanismului decizional al Agenției la nivelul miniștrilor apărării din statele membre și ai

reprezentanților acestora și s-a implicat în inițiativele și proiectele majore lansate sub auspiciile Agenției. Obiectivul urmărit în acest proces de integrare este de a-și aduce contribuția la procesul de dezvoltare conceptuală și de operaționalizare a capacităților de apărare europene, în concordanță cu obiectivele și prioritățile naționale. Procesul **comportă două dimensiuni: partea de cerere** (nevoile și cerințele de capacități militare) și **partea de ofertă** (produse, servicii și tehnologii furnizate de industria și cercetarea din domeniul apărării). În mod concret, România participă în grupuri de lucru focalizate pe dezvoltarea și implementarea strategiilor europene pe termen lung privind: capacitățile de apărare (Planul de Dezvoltare a Capacităților), cercetarea și tehnologiile pentru apărare, baza europeană industrială și tehnologică a apărării, standardizarea și cooperarea în domeniul armamentelor. De asemenea, este implicată în activitatea Echipelor de Dezvoltare Integrată (IDT), Grupurilor de Proiect (PG) și Grupurilor de lucru pe arii tehnologice (CAPTECH), care vizează acoperirea deficitelor de capacități militare în cadrul procesului HG 2010 și dezvoltarea acestora pe baza celor mai performante tehnologii, prin lansarea de proiecte de colaborare ad hoc între statele membre participante la Agenție.

Identificarea modalităților concrete de raportare la cele 12 acțiuni prioritare, agreate la nivel european în vara anului 2008 de Directorii pentru Capacități, a fost un subiect de maximă actualitate pe agenda României, Planul de Dezvoltare al Capacităților (CDP) devenind un instrument important în planificarea apărării la nivel național. Sfârșitul anului 2008 a marcat lansarea unor proiecte și inițiative concrete menite să atenueze deficitele existente pe baza cooperării între statele membre (semnarea de către 12 state membre printre care și RO a unei **Declarații de Intenție** din privind participarea la **Flota Europeană de Transport Aerian (EATF)**, lansarea unor programe de cooperare de categorie B: **Contramăsuri împotriva minelor maritime (MMCM)** și **Sisteme aeriene viitoare fără pilot (FUAS)**. În cadrul **inițiativei privind creșterea disponibilității elicopterelor pentru operații**, România și-a exprimat sprijinul pentru această inițiativă și analizează posibilitatea oferirii facilităților din industria aeronautică de elicoptere, ca bază regională pentru modernizarea elicopterelor. De o importanță deosebită este și participarea la programul „**Echipament de luptă pentru soldatul terestru**” (**CEDS**) prin faptul că aceasta implică oportunități colaborative, accesul la studiile de cercetare dezvoltare din domeniu și de prospectare a pieței industriale de profil.

Din perspectivă românească, aceste inițiative și proiecte reprezintă o posibilă modalitate de răspuns la necesitatea modernizării capacităților de apărare, în condițiile restricțiilor bugetare actuale și a ritmului tot mai alert de inovare tehnologică din acest domeniu. Poziția României față de dezvoltările EDA este una delicată, din cauza nesubscrierii la Codul care reglementează achizițiile din domeniul apărării (singurul stat în această situație).

Totodată, la 10 ani de la semnarea acordului de la Saint-Malo (decembrie 2008) declarația adoptată de Consiliul European a andosat unele obiective importante privind dezvoltarea capacităților necesare pentru operațiile PESA, inclusiv noi metode de dezvoltare a capacităților (specializare, punere și utilizare în comun, partajare), precum și în ceea ce privește dezvoltarea Bazei Tehnologice și Industriale de Apărare Europene (EDTIB).

Provocarea pentru perioada următoare o va constitui **operaționalizarea CDP** concretizată prin transpunerea aspectelor conceptuale în activități concrete.

În același timp, România a contribuit și la Catalogul de forțe civile al UE cu aproximativ 650 de experți în domeniul poliției, statului de drept, administrației și protecției civile. În urma Conferinței de Îmbunătățire a Capabilităților, documentul privind Obiectivul Global Civil 2010 a fost aprobat în noiembrie 2007. De asemenea, oferta a fost actualizată, reflectând evoluțiile conceptuale în materie de gestionare a crizelor (cu accent pe forțele și capacitățile de reacție rapidă, capacitatea de proiecție în zone de criză aflate la mare distanță și de susținere a forțelor în teatru, precum și nevoia unei abordări integrate a răspunsului la crize - care să se bazeze pe coordonarea deciziilor și acțiunilor răspunsului civil și militar în astfel de situații). România contribuie la CHG 2010 prin intermediul MAI.

De asemenea, în completarea CHG 2010, au fost create CRT-urile (Crisis Response Team) care însumează un număr de 100 de experți. O parte dintre aceștia au fost dislocați și în cadrul misiunii EUMM din Georgia.

Participarea la operații conduse de UE

România s-a implicat pe deplin în operațiile conduse de UE, sub egida PESA, atât civile cât și militare. În acest sens, România a fost o prezență activă încă de la lansarea primelor operații conduse de Uniune.

Astfel, prezența românească a fost consemnată în cadrul primei operații militare a UE - **CONCORDIA**, derulată în 2003, în FYROM (3 ofițeri de stat major).

Din perspectiva asumării unui rol mult mai pronunțat al UE în gestionarea situației de securitate din Balcani, România a participat în cadrul operației militare din **Bosnia-Herțegovina** ALTHEA, contribuția actuală fiind de 58 militari. În prima parte a anului 2008, România și-a suplimentat contribuția cu o Echipă de ofițeri de legătură (Liaison Officers Team/LOT). Cu ocazia reuniunii informale a miniștrilor apărării, Deuille, România și-a exprimat poziția referitoare la perspectivele operației evidențiind necesitatea investigării modalităților de încheiere a acesteia, începând cu anul 2009 și s-a pronunțat pentru continuarea unei prezențe discrete a UE în Bosnia, cu responsabilități în domeniile monitorizării și asistenței oferite autorităților locale, în procesele de reformă din domeniile apărării și ale structurilor de securitate.

În ceea ce privește operația militară a UE în Ciad și Republica Centrafricană, România a sprijinit abordarea generală a Franței referitoare la implicarea UE, ca „*bridging operation*”, în baza unui mandat ONU și cu o strategie de dezagajare clară. România contribuie la această misiune cu 2 ofițeri de stat major, dislocați unul în FHQ și unul în OHQ.

Participarea românească la operațiile UE a vizat și componenta civilă a acestora. În acest sens, România a participat, în perioada 2003-2005, la Operațiunea Proxima (3 ofițeri de poliție), EUPT Kosovo (1 ofițer de poliție) fiind, în prezent angajată într-o serie de operații civile precum Misiunea de Poliție din Bosnia și Herțegovina (9 ofițeri de poliție), EUBAM Rafah, în Teritoriile Palestiniene și Misiunea UE de Asistență și Monitorizare a punctului de frontieră Rafah dintre Fâșia Gaza și Egipt (2 ofițeri de poliție), EUPOL RD Congo (1 ofițer de poliție). România este unul dintre contributorii majori în cadrul EULEX Kosovo. În prezent se participă pe linia Ministerului Administrației și Internelor cu 11 ofițeri de poliție, urmând ca pe măsură ce procesul de operaționalizare avansează, numărul acestora să crească, inclusiv prin trecerea unității de poliție - FPU (115 membri) sub EULEX.

România participă cu 5 ofițeri de poliție la misiunea EUPOL AFGANISTAN, dislocați în zona Mazar-e-Shariff (în PRT coordonat de Suedia).

De asemenea, la misiunea UE de monitorizare în Georgia (EUMM Georgia), România participă cu un detașament de 20 de oameni (personal civil și militar). La misiune participă personal din cadrul celor 3 ministere (MApN, MAI, MAE) pe baza unui Protocol interministerial. Detașamentul român a fost dislocat în aria de operații în data 26.09.2008. Oferta Ministerului Apărării Naționale: 4 ofițeri monitori și 3 șoferi (subofițeri) precum și 3 vehicule blindate tip URO VAMTAC.

Contingentul român a fost repartizat în cadrul comandamentului local de la Tbilisi, condus de Suedia (asigură echipament de comunicații), alături de UK, Irlanda și Olanda. Din punct de vedere al efectivelor, România se situează pe locul șase, după Franța, Italia, Polonia, Suedia și Germania.

În acest context, considerăm că prin contribuția semnificativă oferită, România a reușit să asigure un profil important în cadrul misiunii EUMM Georgia. În prezent, s-a decis ca RO să continue participarea la această misiune în aceiași parametri până la 30 aprilie 2009.